

illi obsequendo: confessus est quispian Christū coram infidelibus, confitetur illum dominus coram angelis suis: dicēs suis, se Deum prædicat, quoniam angeli Deo inserviunt perpetuò, & non cessant vnquam eum laudare. angeli etiam nostri dicuntur eo quòd in nostris sint necessitatibus custodes, à Deo mancipati: Angeli eorū semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est, dicit Dominus **Matth. 18.** Si pro eo quòd nostræ sunt custodiae destinati, angeli sancti dicuntur nostri, multo magis dicuntur Dei esse, cuius sunt creatione & glorificatione beati, cuius etiam obsequijs perpetuò inserviunt. Itaque qui vult vitam habere perpetuam, abneget se metipsum, deinde tollat crucem suam & sequatur Christum, qui etiam pro nobis sustinuit mortem, & crucis opprobrium: in hoc quippe sequitur, dum patitur pro illo qui pro nobis passus est. Nemo igitur sibi blandiatur delitiose viuēs: vita non promittitur æterna nisi sequētibus Christum, euangelium obseruantibus, & tollentibus crucem suam, & quando opus est, vitam pro illo cum sanguine effudentibus. Cui cum Patre, & spiritu Sancto, est honor, gloria & imperium. Amen.

In IX. caput beati Marci.

HT dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortē, donec videant regnum Dei veniens in virtute. Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & duxit illos in montem excelsum seorsum solos, & transfiguratus est corā ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendētia & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere. Et apparuit illis Elias cum Moyse, & erant loquentes cum Iesu. Et respōdens Petrus ait Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, tibi vnū, & Moyse vnū, & Eliæ vnum. Non enim sciebat quid diceret: erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrās eos, & venit vox de nube dicens: Hic est filius meus charissimus, audite illum. Et statim circumspectantes, neminem amplius viderunt, nisi Iesum tantum secum. Et descendentibus illis de mōte, præcepit illis, ne cuiquam quod vidissent narrarent, nisi cum filius hominis à morte resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se, conqui-
rentes quid esset, cum à mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicētes: Quid ergo dicūt pharisæi & scribæ, quia Eliam oporteat venire primū? Qui respōdēs, ait illis: Elias cū venerit primò restituet omnia: & quomodo scriptū est in filium hominis, vt multa patiatur, & contēnatur. Sed dico vobis, quia Elias venit, & fecerūt illi quæcunq; voluerunt, sicut scriptū est de eo.

Ne fortè discipuli de nouæ doctrinæ prædicatione trepidarent, cum audirēt illas arduas sentētias de sui abnegatione, crucis propriæ baiulatione, & animæ periculo, si illam in hoc seculo velint saluā facere, si verò perdiderint saluare, dominus illis suauia nūc & prospera proponit dicens: Amen dico vobis, sunt de hic stantibus, qui non gustabunt mortē, donec videāt regnum Dei: Aderat

turba

turba, aderant & discipuli, cum dominus de illa ardua doctrina
 disseruit, prout supra dixit Euāgelista præcedenti cap. de omnibus
 illis: aliqui. i. discipuli non mortui sunt, nisi prius viso Dei regno
 in resurrectione domini, quem per dies quadraginta post eius glo-
 riosissimam resurrectionem cōuersati sunt. In virtute tunc venit
 regnum Dei, hoc est in illa forma qua omnes beati resurgent:
 vel in virtute. i. in potentia, siue in breui compēdio eorum, qui cum
 domino surrexerunt, licet non in omni extensione, prout in fine
 seculi veniet, cum omnes beati resurgent ad regnandum etiam
 corpore cum Christo, qui vsque tunc anima regnant: Vel forte id
 dixit de illis tribus, Petro scilicet, Iacobo & Ioāne, qui viderunt
 domini transfigurationem, quæ continuò sequitur. Cæterum
 quando hoc dixit dominus, turba aderat vnā cum discipulis:
 prima videtur rationabilior interpretatio. Post dies autem sex,
 dominus voluit in se ipso ostendere gloriæ splendorem, vt scis-
 rent discipuli, non esse arduum quidquid præcipit lex euangelica
 tantæ magnitudinis gloriæ satisfactione: non enim sunt condis-
 gnæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabi-
 tur in nobis: Leue enim & momētaneum tribulationis nostræ,
 supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in
 nobis, non cōtemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non vi-
 dentur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non
 videntur, æterna sunt. Assumpsit igitur tres prænominatos apo-
 stolos, reliquos verò dimisit, & ascendit in montem excelsum,
 vt illis celsitudinem gloriæ suæ accidentalis ostenderet: tantūmo-
 do gloriam corporis illi viderunt, ne dubitarent eum resurrectu-
 rum, ne uè trepidarent pro illo pati spe tanti splendoris erecti. Cor-
 poris splendore & faciei, donotat in eo Euāgelista quod ait: trās-
 figuratus est ante eos, hoc est, alia visa est facies eius: etiam vesti-
 menta ex corporis splendore, facta sunt splendentia & alba, qua-
 lia non potest facere fullo, quoniam certè ab alio artifice, qui
 fecit cælum & terram hæc albedo illustratur. Venerunt in super
 Moys

Moyses & Elias, ut illū dominū vitæ & mortis ostenderent: Moyses ex mortuis, Elias adhuc viues accessit: insuper ut illū verū Messia, ex lege Moyses, & prophetis Elias ostenderet. Pater etiam cœlestis testimonium perhibet illum esse sibi consubstantialē, vnicū filium, legis & prophetarum dominum, cui assensum deberent præbere omnes gentes. Audite, inquit cœlestis pater, illum: neminem cum vox finitur vident, nisi solum Iesum, ut cognoscant vocem, non Eliæ aut Moysi, sed Christo domino reditam fuisse. Præcepit eis nemini dicere visionē vsq; post suā resurrectionem, quia tunc verè confirmaretur, quam tunc ostendebat corporis gloriā, posse semper si vellet ostendere, sed dispensatorie non ea vsū fuisse, ut impassibili natura morte sua, mortē nostrā dilueret. Mirati sunt verbū quod dixerat, nisi cum filius hominis à mortuis resurrexerit. quoniam verò audierant à legis peritis Eliam venturū quem abire conspexerant, quærunť igitur: quid ergo dicūt scribæ & pharisæi, quia Eliam oportet venire primū? Hoc legimus Malachiæ. 4. Dominus autem respondit: Elias cū venerit primò restituet omnia: hoc est, tunc conuertentur Iudæi in finē mundi, quando Elias venerit iterū prædicare & pati ab ante Christo: vos autem qui hæc ex legis peritis adducitis de Elia, quomodo non etiam ab illis adducitis id quod scriptum est à tot seculis, de reprobatione & passione Messie? Elias dico vobis venit, in spiritu videlicet, sicut Zachariæ de filio suo Joanne Baptista ab angelo prædictum est, ipse præibit ante illum in spiritu & virtute Eliæ, parare domino plebem perfectam: & fecerunt in illo quæcunque voluerunt: hoc est pharisæi & sacerdotes & scribæ illi non crediderunt, verū etiam dicebant, demonium habet: & Herodes dedit caput eius in disco saltatrici nefandæ puellæ, sicut scriptum est de eo: hoc referendum est ad aduentum Ioannis in spiritu & virtute Eliæ, Ecce ego mitto angelum meū, qui præibit ante faciem meam Malach. 3. Non igitur cū tāta gloria nobis ostēditur, timeamus

abnegationem nostram peragere, crucem tollere, patienter tolerare opprobria, mortem etiam ipsam si opus fuerit, scientes nos non tantum verbo à domino edoceri, verum etiam exemplo: Cui cum patre & Spiritu sancto, est honor, gloria & imperium, in æternum. Amen.

TRACTATUS. II.

In cap. IX. beati

Marci.

T veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expauerunt, & accurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos: Quid in-ter vos conquiritis? & respondens vnus de turba, dixit: Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum, qui vbicunque eum apprehendit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: & dixi discipulis tuis, vt eijcerent illum, & non potuerunt. Qui responders eis dixit: O generatio incredula, quandiu apud vos ero? quandiu vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum, & elisus in terram volutabatur spumans. Et interrogavit patrem eius: Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit? At ille ait: ab infantia, & frequenter eum in ignem, & in aquam misit, vt eum perderet: sed si quid potes, adiuua nos, misertus nostri. Iesus autem ait illi: si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans pater pueri, cum lachrymis aiebat: Credo domine, adiuua incredulitatem meam. Et cum vidisset Iesus concurrentem turbam, cominatus est spiritui imundo, dicens illi: Surde & mute spiri-

spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne introeas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exijt ab eo, & factus est sicut mortuus, ita vt multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit. Et cum introisset in domum, discipuli eius secreto interrogabant eum: Quare nos non potuimus eijcere eum? & dixit illis: hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione, & ieiunio. Cum dominus solis tribus apostolis voluit suæ transfigurationis ostendere claritatē, reliquos nouem dimisit: factum est domino absente, pater huius, de quo loquitur Euāgelista, demoniaci, venit quæres Iesum: propterea dixit, attuli ad te: quæ cum non inuenisset rogauit discipulos domini, vt eijcerent dæmonem à filio suo, qui cum non potuissent, quāuis illum pellere tentauerunt, magna scribarum facta est conquisitio de hoc cum discipulis domini. Vide quātam dissentionem operatur absentia Iesu: Orandum est ne recedat à nobis, nec per horam: discipuli impotentes redduntur, turba dubitat, pater incredulus redditur, Scribæ conquirunt & aspernātur: adueniente profectò Iesu, omnia pacata redduntur. Non licet prælatis multum abesse à grege, vide discipulorum, absente domino, fidem tepidam, nempe increduli fuerunt, secundum Matth. nec ieiunio & orationi vacarunt absente domino, quemadmodum eo præsentem faciebant. Hæc enim uerò adscribitur ratio quare eijcere non potuerunt, quia hoc genus non eijcitur, nisi in oratione & ieiunio. Vir sanctus erat Aaron quem commissarium reliquit Moyses, dū ascenderet ad dominum in montē, nihilominus tamen Moysæ absente, surrexit populus manducare & bibere, & fecerunt conflatilem vitulum, quem adorauerunt, dicentes: hi sunt dii tui Israël: nefanda progenies. Cum autem dominus venisset, omnis populus miratus est, nō enim tā citò expectabant eū venturū, vel fortè cū viderēt nouē discipulos solos, & illū cū tribus abiisse, prout vulgò est consuetū, aliquā sinistra opinionē cōceperāt de eius abscessu, fortè

Matth.
17.

Exo. 32.

quo

quoniam propter metum sacerdotum & pharisæorum & scri-
 barum recesserat, vel in aliam iam prouintiam migrauerat: salus
 tabant nihilominus eū, quoniā aliqua populus deuotione erga illū
 erat affectus, videntes tot signa quæ faciebat. Dominus verò qui
 omnia nouerat, mederi volens fidei discipulorum, & miseri huius
 demoniaci, patrem, de conquisitione scribarum cum discipulis in-
 terrogat: tunc pater, cuius cor filij malū angebat, narrauit rei or-
 dinem: dominus verò primò incredulitatē eorum increpat, dicēs:
 O generatio incredula, quousq; apud vos ero? quousq; patiar vos?
 Proculdubio non possumus non fastidire cordium durtiam, &
 malorum perpetuam pertinaciam, qui nullo verbo mouētur, nulla
 persuasione vincuntur, nulla ratione flectuntur: si igitur nos ho-
 mines abhorremus hos, non dubiū quin dominus fastidiat incre-
 dulitatem eorum, qui omni die, omni hora mirabilia cernebāt, &
 minimè credebant. Quòd autem pater dicit, si potes, adiuua nos:
 manifestat incredulitatem suam. Bonum est peccanti, non excu-
 sare, nec celare peccatum: etsi iste non tanquam pœnitēs fatetur
 incredulitatem suam, prorsus tamen palàm facit, non integram
 habere fidem sed dubiam, dicēs: si potes adiuua nos: viderat disci-
 pulos nouem non posse, dubitat an possit magister. Pius dominus
 & misericors, non ad verba dubia attendit dolentis patris, sed
 miseriam patientis filij, & vtriq; mederi volēs, mansuetissimè re-
 spondit, excitās eum ad credendū: Si potes credere, omnia pos-
 sibilia sunt credenti: Ille namq; dixerat, sed si quid potes adiuua
 nos, misertus nostri dominus, verbū potes in caput eius retundit,
 vt se noscat non habuisse fidem, & discipulorū fuisse consortem,
 & ob fidei inopiam ex parte sua & discipulorū euenisse, energu-
 menum minimè posse sanari: ille verò audiēs, sine fide nō posse sa-
 nari filiū, clamabat: Credo dñe, adiuua incredulitatem meā: vtile
 verbum credit, & postulat sibi augeri fidē. credentes semper po-
 stulemus, da nobis domine fidei augmentū, & bene operantes bo-
 norum etiam operum perseuerantiā à domino postulemus, dolētes
 etiā

etiam de peccatis dicamus, doleo dñe, pœnitet me, ô Deus bone adiuua contritionem meam. Ad vocis exaltationem hominis concurrat turba, ne autem tumultus fieret, dum omnes vellent videre quemadmodum dominus pellebat hunc atrocissimum dæmonem, & se inuicem comprimerent, præcepit tanquã Deus, tanquam potestatem habens, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas in eũ. Dæmon verò multũ discerpens eum, & allidens in terram, exijt: quo pulso factus est homo veluti mortuus, ita vt multi quibus non erat sanus fortè affectus, vel qui non habebant lucidam intelligētiam dicebant: Quia mortuus est. Dominus verò manu illum apprehendens, leuauit eum. Discipulis deinde quærētibus domi, quare nos illũ non potuimus eijcere? respōdit dominus: hoc genus nō eijcitur nisi oratione & ieiunio: Quo fit manifestum discipulos, nō prius præmissa oratione præcepisse dæmoni exitum, quod solius Dei est dicere, ego præcipio tibi prout dixit dominus, etiam vt purior redderetur oratio, ieiunium erat præmittendum prout consuevit ecclesia facere, cum velit puriores reddere orationes nostras, in præcipuorum sanctorum vigilijs, & in quadragesima, & alijs opportunis temporibus. Colligendum etiam est, inter dæmones aliquos qui ab altiori hierarchia ceciderũt, alijs esse fortiores, nec pelluntur eadem facilitate, qua inferiores. Sunt etiam quædam vitia, prout illa quæ ab infantia cum homine crescunt, difficilis curationis, velut iste spumat incōtinens, stridet in eos qui illum corrigere volunt, & arefcit mēte, vt nullo imbre verbi Dei mollescat: aliquando etiam corpore exhausto perit, sæpe illum dæmon procurat suffocare in aqua, vel igne perire: oratione tamen & ieiunio sanari potest. Christo verè nihil est difficile, cui omnia parent, cum sit splendor patris, & figura substantiæ eius, cum quo & spiritu Sancto viuunt & regnat in secula seculorum. Amen.

In IX. cap. beati Marti.

Tinde profecti prætergrediebantur Galilæam: nec volebat quæquam scire. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum, & occisus tertia die resurget. At illi ignorabant verbum, & timebant interrogare eum. Et venerunt Capharnaû. Qui cum domi esset interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant: siquidem in via inter se disputauerant, quis eorû maior esset. Et residens vocauit duodecim, & ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus, & omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum: quem cum complexus esset, ait illis: Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit: & quicumq; me susceperit, nō me suscipit, sed eū qui misit me. *Non idem semper nec eodem modo faciendum est, secundum temporum dispositionē sic accommodanda sunt opera. Prætergrediebatur dominus Galilæam & latere volebat, non tamen suam passionem celabat, qui toties illam repetit discipulorum auribus: Paulò ante capit. præcedenti idem dixerat, nunc autem eandem palam iterum facit discipulis, quippe qui futuri erant passionis & resurrectionis eius testes, vt sic profectò omnem suam passionem prænucciasset, & voluntariè passum fuisse, melius possent in toto orbe prædicare. Tanta enim obcæcatione tenebantur, vt tam perspicua verba non caperent, & timebant eum interrogare, ne fortè increparentur à domino, quemadmodum increpati sunt, cum de fermento pharisæorum & Herodis ageretur. Illi verò de pane intellexerunt, nec recordabantur miraculorum domini, quando quinque panes in quinque millia, & septem in quatuor millia distribuit. Et venerunt Capharnaum, in via autem quis eorum maior esset disceptauerant. Misera conditio nostra: dominus de sua loquitur passione,*

illi

illi de præeinentia loquuntur: domesticū habet in corde ambitio periculum: cum enim uerò initium peccati primorum parentum ab elatione processit, nobis quidam igniculus sursum ferendi intus in corde semper scintillat, & nisi humilitate, exemploque Christi extinguatur, flammam superbæ elationis accendit. Vigilandum est certè illi, & à Christi exemplo nūquam recedendum, qui uult domino placere, & animā suam tuto in loco collocare: sub tus terram qui absconditur non læditur à superiore tempestate: qui etiam se humiliat intus absconditus, securus à vi ventorum seculi quiescit: Altus est Deus, & humilia respicit in cælo & in terra, alta uerò à longe cognoscit. Si nunc ea quæ hoc in loco scribit beatus Matth. memorari uolumus, dicendum est, illos primò accessisse ad Iesum, & interrogasse: Quis putas maior est in regno cælorū? Et dominus respondit, Quid in uia tractabatis? secundum Mar. At illi tacebant. Talis est humana conditio. cum male agit, aut se excusat, aut tacet, dominus sanè eorum fragilitati misereri, & illis nobisque uiuendi, secundum euangelium exemplum & doctrinam præbere uolens, sciens cogitationes eorum & uerba, quibus contenderant de primatu, dixit illis: Si quis uult primus esse, erit omnium nouissimus, & omnium minister: hoc est officium primorum in ecclesia, se omniū nouissimos reputare, & omnium esse ministros: hæc est hæreditas, hæc substantia reuolentium in ecclesia præesse, & eorum qui secundum euangelium vitam formare desiderant; quod ideo dominus apostolis annunciat, ne fortè existimarent, more secularium potestatum suam esse ecclesiam gubernandam: sed omni cum humilitate & abiectioe, omni cura, charitate & patientia. Tunc accepit dominus paruulum qui fortè aderat, & in medio eorum collocauit, quem amplexus, illis exemplū simplicitatis & humilitatis proposuit, dicens: Quisquis unum de huiusmodi pueris receperit, me recipit, ac si diceret, tales uolo uos esse humilitate, sicut infans iste qui nescit ex tolli, nec primā cathedrā quærere: si enim porrò

tales fueritis, quisquis vos receperit me recipit, agnū scilicet ino-
 scientem, & qui me susceperit, suscipit eū qui misit me: Itaq; qui
 vos susceperit, Deum in vobis suscipit. Videte igitur quanta pu-
 ritate, & quā alienos oportet vos esse ab omni dominatu, &
 elata ambitione: Si enim nō loco vestrō, sed loco Dei superiores
 statis, nihil vobis præsumentum est, neque quærendum de supe-
 riore potestate, quoniam non vos in vobis, sed Deus in vobis re-
 cipitur. Nihil apostoli domino responderunt: non enim qui ar-
 guitur à superiore, verbis contendere licet, aliàs nihil vnquam
 boni faciet, nec ab imperfectione recedet: nam quemadmodum
 puer in schola, vel qui aliquam artem ediscit tacet, & patienter
 audit magistrum, totumq; ponit studium in caractere vel aliquid
 aliud iuxta magistri præceptum depingendo: sic qui moribus vult
 proficere, non debet ille magistro obsistere, sed humiliter docen-
 tis iussis parere. Boni discipuli Christi, audita doctrina domini ta-
 cent, & inter se continent verbum, puerique exemplum coram
 oculis appositi. Sopita itaque est ambitio, sed non prorsus dempta:
 non enim desinit flammam excitare, iste igniculus, nisi spiritus
 sancti imbre veniente extinguatur, iterum namque suæ elationis
 flammam in cordibus apostolorū excitauit. Domino iam passioni
 proximo, secundum Luc. cap. 22. dicitur: Facta est autem & con-
 tentio inter eos, quis eorum videretur esse maior: post aduentum
 autem spiritus sancti, nullam prorsus legimus de primatu inter
 eos fuisse excitatam controuersiam. Si vellent homines omnium
 rerum attendere finem, quemadmodum principia tantūmodo con-
 siderant, non sic hoc igniculo ambitionis adurerentur: per caudam
 præceptum est Moysi serpentem tollere, vt in virgæ propriam
 naturam cōuertatur, non per medium nec per caput: tunc appre-
 hensa cauda serpentis versa est in virgam. Si enim seculi pom-
 pam capite vel medio teneas, videbitur tibi magnum quid regem
 esse, prælatum fieri, in Repub. officiū gerere: apprehende caudam,
 vltimum videlicet eorum, omnes videbis in virgam, hoc est in pul-
 uerem

uerem, cuius sunt natura conuersos: solus ille habet permanentes honores, Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium in æternum, Iesus Christus dominus noster. Amen.

TRACTATUS QUARTVS.

In cap. IX. beati Marci.

Respondit illi Ioannes, dicens: Magister, vidimus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum. Iesus autem ait: Nolite prohibere eum: nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, & possit citò malè loqui de me: qui enim nō est aduersum vos, pro vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquæ frigidæ in nomine meo, quia Christi estis: amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizauerit vnū ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis, si circumdaretur mola asinaria collo eius, & in mare mitteretur. Et si scandalizauerit te manus tua, abscinde illam: bonum est tibi, debilem introire in vitam, quàm duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum: bonum est tibi claudum introire in vitā æternam, quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scādalizat te, eijce eum: bonū est tibi luscum introire in regnum Dei: quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis, vbi vermis eorum non moritur: & ignis nō extinguitur. Omnis enim igne salietur, & omnis victima fale salietur. Bonū est sal, quod si sal insulsum fuerit, in quo illud cōdietetis: Habete in vobis sal, & pacē habete iter vos.

Zelus discipulorum adhuc carnalis erat, quemadmodum discipulorum Ioannis ieiunantiū, qui cum phariseis quærent: Quare discipuli Ioannis & phariseorum ieiunant frequenter, tui autē discipuli non ieiunant: supra cap. 2. Similiter Ioannis discipuli ad eum venerunt, dicentes: Ioan. 3. Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Hoc igitur zelo Ioan. dicit: vidimus quendam eicientē in nomine tuo dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum. Non enim decet christianum hominem, quempiam à bono opere prohibere, neq̄ illi detrabere, eo quòd non sit eiusdem familiæ consors, sufficit in nomine Christi illum esse cōgregatum: non decet clericis religiosi viris esse infestos, eo quòd isti albis induantur desuper vestibus, illi verò nigris siue alterius cuiusvis coloris. Turpe est etiam religiosi viris, alterius familiæ viris religiosi non adhærere, & se inuicē charitate prosequi, eo quòd iste unius nominatur instituti, alter verò alterius: & unus albis, alius nigris seu alterius coloris tegitur indumentis: sufficit omnes esse christianos, sufficit omnes Christo suo modo inferuire: propterea dominus prohibentes discipulos illum, qui in eius nomine dæmonia eiciebat reprehendit, dicens: Nolite prohibere eū: nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, & possit citò male loqui de me. Qui enim non est aduersum vos, pro vobis est, Non aduersatur huic sententiæ illa, quā dominus alibi dixit: Qui non est mecum contra me est, & qui non colligit mecum dispergit: illa enim de diabolo pronunciata est, cuius opera erant dissimilia Christo, & in nullo illum iuuabat. Iste qui dæmonia pellebat in eius nomine, in hoc doctrinam Christi iuuabat, & nomen eius magnificabat, iste colligebat cum Christo, dæmon qui non colligit cum Christo dispergit: ideo addit: Quisquis enim potum calicem aquæ frigidæ dederit vobis in nomine meo, quia Christi estis, non perdet mercedem suam: proinde est ac si diceret, quisquis in nomine meo rem minimam, calicē scilicet aquæ frigidæ

frigida dederit, nō perdet mercedē suā. Minimè etiā perdit, qui in nomine meo pellit dæmonia, qui cum hoc facit in nomine meo pro vobis est, iuuat ille vos, iuuat intētione vestrā, iuuat institutū vestrū: & tanto pro vobis magis est, quāto plus præstat eijcere dæmonia, quā calicē aquæ frigida vobis dare: & quēadmodū ille non perdet mercedē suā, qui rem minimā vobis, eo quod mei estis discipuli donauerit, sic qui scandalizauerit vnū de his pusillis, qui in me credūt, melius illi erat mola asinaria collo suspēsa, proijci in mare. Hoc dictū videtur in illius fauorē, qui dæmonia eijciebat in nomine Christi, quē eius fidelē esse arbitramur: Nec enim uerò oēs qui tūc in Christo credebāt sequebātur dominū, multi enim erāt occulti propter metū Iudæorum, prout ex sacro euangelio cōstat de Nicodamo, Ioseph ab Arimathia, & alijs nō paucis: Profectō fides necessaria erat ad miracula faciēda, propterea nō ab re videtur ad Ioannē & alios, qui prohibuerūt illū qui dæmonia in Christi nomine eijciebat, hāc à domino sententiam dirigi, ne vnquam aliquem pusillum ex his, qui in Christum credebant scandalizarent: Vel fortè hoc ad ipsos discipulos credētes referēdum est, quo audito ipsi neminē scandalizarēt, sciētes quāto supplicio habendi sunt digni, qui ipsos discipulos scādalizauerint. In tantū debemus prorsus scādala vitare, vt etiā in nobis ipsis, si ab aliquo mēbro anima patiatur scandalū, hoc est ruinae occasionē, à nobis pellendū sit nō corporali abscisiōe, sed scādali remotiōe: hoc est quod dicitur de oculo, pede, & manu, siquidē remouēda est omnis occasio vidēdi, si visio impellit ad malū, operandi, si pes vel manus incitat ad peccandum: melius enim uerò est minus lucrādo manibus, vel minus honoris adipiscēdo oculis nō peccare, quā peccādo diuitē fieri, vel ad magnā in præsenti seculo dignitatē peruenire. His autem qui peccauerūt, pœnam ascribit gehēnæ, vbi vermis, remorsus scilicet consciētiae nō moritur, & ignis eorū nō extinguitur: quod verbum ter repetit dominus propter eos, qui gehēnæ suppliciū non credunt esse perpetuū, ideo ait, vermis ibi eorū nō moritur, perpetuò igitur

corrodentur & cruciabuntur quicumque illuc peruenerint: & ignis eorum non extinguitur, igitur perpetuo adurentur. Quod autem addit continuo verbum, dicens: Omnis enim igne salietur, & omnis victima sale salietur: referendum est ad eos, qui ne scandalum patiantur, oculos, manus, pedes à se remouent, hoc est occasionem omnem peccandi tollunt: igne enim tali saliantur, hoc est condiuntur sapiētia, vt magis velint tribulationē pati, & in hoc seculo penuriam, quàm ad illum peruenire ignem qui non extinguitur. Et omnis victima sale salietur, perinde existimo dictum ac si diceret: ideo præcipit Deus omnem victimā sale perfundi, non quòd Deus inde saporem hauriat, sed quòd homines offerentes Deo, sapientes sint ad bene offerendum: Sic enim legimus Leui. 2. In omni oblatione offeres sal. Bonum, persequitur dominus, est sal: hoc est bona est discretio, qua quis nouit à se manum, oculum, pedem si opus est, procul pellere: hoc est occasionem peccatorum fugere, ne veniat in gehennam, vbi vermis eorum non moritur, & ignis eorum non extinguitur: Quòd si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? Est quædã humana discretio qua homines reputantur sapientes, de qua scriptum est: Sapiētia huius mundi, stultitia est apud Deum. & isti quandoq; imò sæpè reputantur in conspectu huius seculi sapientissimi, quia nouerunt diuites fieri, ad magnas dignitates ascendere: sed hoc sal insulsum est, quandoquidem hæc discretio, hæc sapiētia non liberat, quinimò deducit in gehennam, vbi vermis eorum nō moritur, & ignis non extinguitur: Propterea sequitur, habete in vobis sal, hoc est veram sapiētiā & veram discretionem. & pacem habete inter vos, hoc dixit, quoniam in via disputauerant quis eorum esset maior. Discretionem, sapiētiā & pacem in hac doctrina dominus discipulis suis commendauit: Cui cum patre & spiritu sancto, est honor & gloria in æternum. Amen.

TRACTATUS PRIMVS.

In cap. X. beati
Marci.

T inde exurgēs, venit in fines Iudææ ultra Jordanem, & conuenerunt iterum turbæ ad eum: & sicut consueuerat, iterum docebat illos. Et accedentes pharisæi, interrogabant eum: Si licet viro vxorem dimittere: tentantes eum. At ille respondens, dixit eis: Quid vobis præcepit Moyses? Qui dixerunt: Moyses permisit libellum repudiij scribere, & dimittere. Quibus respondens Iesus, ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis præceptum illud: ab initio autem creaturæ masculinum & foeminam fecit eos Deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit ad vxorem suam, & erunt duo in carne vna. Itaque iam non sunt duo sed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodē interrogauerunt eum. Et ait illis: Quicumque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si vxor dimiserit virum suū, & alij nupserit, mœchatur. *Quocumque venit Christus turbæ sequuntur, quocunq; tu noueris esse Christum (qui dixit: Quodcumque vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis) veni, festina, siue in carcerem, siue in xenodochium, siue in inopiam, vel tribulatorum consolationem: nullam debet christianus præterire occasionem: quòd si doctrina indigent populi, curre prædica ibi verbum, quia dominus sicut consueuerat, iterum docet illos, non cessabat, quoties se offerebat occasio, dominus docere populum, nec cessabant inimici omnis iustitiæ pharisæi, laqueos iniquis*

iniquitatis & malitiæ ante illum tendere: atqui si frustra iacitur rete ante oculos pēnatorum, prout inquit sapiens, magis frustra iacitur malitia ante oculos Christi omnia videntis. Quæstionem igitur proponunt perdifficile, tentātes eum. Non exprimit euangeliſta huius tentationis genus, existimo autem illos sic cogitaſſe: ſi dixerit uxorem non dimittendam, commouebimus homines contra illum, ſi verò dixerit dimittendam quacunque ex cauſa, aduerſabitur illi fœminarum turba (non enim eſt ira ſuper iram mulieris) & ſic eum populo faciemus exoſum. At dominus legem interpellat, vt retundat in illos periculum: quin etiam bonus dominus vt doceat quid in hac re viro bono ſit faciendum, ait: Quid vobis præcepit Moyses? reſponderūt, Moyses permisit libellum repudij ſcribere, & dimittere. Ne occiderēt uxores Iudæi paſſim, Deut. 24. Moyses permisit libellum repudij dari, propter aliquam fœditatem in ipſa muliere repertam, & ſic dimiſſa poterat alteri viro nubere, ne prout diximus, crudeles Iudæi interficerent eas, vel nocte ſuffocādo, vel venenum porrigendo. Audita lege, dominus eius verum intellectum præſtat, dicens: Ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis præceptum illud: ab initio autem creaturæ masculū & fœminam fecit eos Deus. Propter hoc relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit ad uxorem ſuam, & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet. In his verbis Dominus, matrimonium ſacramentum nouæ legis inter cætera ſacramenta reſpoſuit, cum ait: propter hoc: non enim dixit propter hanc mulierem, ſed propter hoc, myſterium ſcilicet, prout expoſuit beatus Apoſtolus Paulus, repetens eadem verba domini ad Ephēſeos. 5. Propter hoc, inquit, relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt: magnum accipe ſignificatione, nempe cōtinuò addidit

apostolus: Ego autē dico in Christo, & in ecclesia. Quando igitur matrimonium in officium à Deo datum est in paradiso terrestri, dixit Adam formata muliere: Quamobrem dimittet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suae: nunc autem non propter illam, quia de latere hominis fuit formata, sed propter hoc mysterium Christi, qui sibi desponsavit ecclesiam (qui enim habet sponsam sponsus est) sacramentum hoc magnum est significatione. Mirati sunt discipuli audientes, non esse in lege euangelica dandum libellum repudij, ita ut posset vir alteram mulierē, & illa alium ducere virum: ideo iterum de hoc dominum interrogauerunt. Non te pudeat, cum non capis scripturam, iterum quæerere, & iterum interrogare: Et ait illis: quicumq; dimiserit uxorem suam (oportet hic addere quod Matth. dicit: excepta fornicationis causa, in hoc verò infidelitatis peccato, dimittere potest vir uxorem) nunc sequitur: & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suū, & alij nupserit, mæchatur. Vide ergo quomodo dominus manifestissimis exponit verbis, etiam dimissam ob adulteriū manere innuptam, aut viro suo reconciliari, & virum aliam ducere non posse dimissa viuente: Quod igitur beatus Matth. cap. 19. inter mediam domini sententiam posuit, nisi ob fornicationem, referendum est ad dimissionem, non autem ad alteram ducendam uxorem: vide beati Matth. verba, & ea quæ hic ponuntur à Marco, & facile verum Christi sensum habebis. Inquit beatus Matth. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur. Et qui dimissam duxerit, mæchatur. Marcus verò: Quicumque dimiserit uxorem suam: hic adde: nisi ob fornicationem, secundum Matth. Itaq; casus fornicationis quoad dimissionē tantum à dño excipitur, ut scilicet possit dimittere, non autem ut aliā illa viuente possit ducere: ideo addit: & aliā duxerit, adulteriū cōmittit super eā. Et si uxor dimiserit virum suū & alij nupserit, mæchatur. Quod autem

autem consuevit ecclesia, ob mortis metum separare uxorem à viro, vel è contrario, quo ad cohabitationem tantum, ne contingat homicidium; non repugnat sententia domini, nisi ob fornicationem, quoniam hoc propria autoritate, viro in hoc tantummodo casu conceditur ob fornicationem. Illud autem fit per ecclesiam, autoritate Dei, qui præcepit, non occides: cum autem timetur vera & plena probatione homicidium, ecclesia ad obseruantiam præceptorum Dei, separat virum ab uxore quoad cohabitationem, & uxorem à viro, quod etiam fit autoritate domini nostri Iesu Christi: Qui est verus Deus præcipiens non occidere, viuens & regnans cum patre, & Spiritu sancto, in secula seculorū. Amen.

TRACTATUS. II.

In cap. X. beati Marci.

Hofferiebant illi paruulos, vt tangeret illos. Discipuli autem conuincuntur offerentibus: Quos cū videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibeatis eos: talium est enim regnū Dei: Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei, velut paruulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos. De paruulis nūc nobis differendū est, qui tantopere hodie commendantur à domino: discipuli grauati tāta multitudi-
 tudine populi, in super addita paruulorum nūc turma vt tangeretur à domino, quibus, diuina benedictione suscepta, bene esset, prohibebant illos. Utinam parentes qui illos offeriebant, profectum spiritualem, & non temporalem salutem tantūmodo ab hac benedictione domini reportaturos existimarent: cæterum impertinè agrèque hos ferentes discipuli, prohibebant illos, quando quidem huius tactus mysterium non percipiebant. Jam proculdubio dominus hic, ecclesiæ suæ confirmationis sacramentum,
 quo

quo paruuli per episcopos in fronte sacro chrismate tanguntur, credentes verò per impositiones manuum apostolorum spiritum sanctum esse accepturos signabat: nec desunt qui dicant, instituebat, quod nos non abnuimus, non enim dominus indignè tulisset hanc discipulorum prohibitionem, nisi ibi aliquod magnum lateret sacramentum, quod postea nouit ecclesia, spiritu sancto de caelo super discipulos in die Pentecostes missò; imò non tantum indignè tulit, verum etiam obiurgauit illos, eo quòd paruulos molestè ferebant, dicens: Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos: talium est enim regnum Dei: quid ni? virginum est amator Deus, humilium est amator Deus, simplices corde diligit & amplexatur Deus: omnia hæc reperiuntur in paruulis, corde carneque puri sunt, humiles namq; & simplices sunt sicut columbæ, natura paruulorum amabilis est. Hac iam sententia, paruulos qui velint proprius accedere ad Christum seculo renunciantes, vt approbatam sanctæ alicuius religionis vitam agant prohibentes, dignos esse obiurgatione ostendit manifestè dñs, cum discipulos reprehendit & indignè fert, paruulos qui sibi offerebantur prohiberi. Dominus verò suæ sententiæ rationem affert, dicens: ideo digni estis obiurgatione paruulos prohibentes, quoniam quisquis non receperit regnum Dei velut paruulus, non intrabit in illud. Non parum nos terret hæc sententia, præinde enim certè est, ac si dicat dominus, quisquis non purè, nò humiliter, non simpliciter conuersatus fuerit in ecclesia militante, non intrabit in regnum gloriæ triūphantis: proh dolor, quam pauci sunt, qui hanc paruulorum naturam sectantur! quid in seculo cernimus hodie, nisi homines se ipsos amantes, elatos, cupidos, immundos, superbos, ambitiosos, inobediētes, nullam prorsus puritatem, simplicitatem, & humilitatem præferētes: hæc nouerimus basim etiā totius Christianæ vitæ, videlicet, puritatem, humilitatem, simplicitatem: qui non receperint regnum Dei velut paruuli, amen inquit dominus, non intrabunt in illud. Quid nos volumus interpretari, exponere & excla-

exclamare sententiã, & hinc inde verba trahere? sufficit, domini
 & Regis caelorum sententia est, ipse qui Rex est, ipse quippe
 nouit qui sunt Regno caelorum apti, ipse nouit quibus ad illud
 peruenitur gradibus, ipse clamat, ipse discipulos arguit, dicens:
 Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut
 paruulus, nõ intrabit in illud, Hos amplexatur dominus, his ma-
 nus imponit, his bñdicit, dicente euangelista: Et cõplexãs eos, et
 imponens manus super illos, benedicebat eos. Dominus fons
 pietatis, clementiæ & humilitatis, animas ad se accedentium, si
 id simplici faciant corde amplexatur, manus imponit, & bene-
 dicit. Amplexus enim amoris, pacis & gaudij signum est: manus
 impositio salutis, benedictio bonorum est copiosa largitio: dextera
 eius amplexabitur me. Gen. etiam 33. legimus, cum sibi mutuo ob-
 uia venissent Iacob & Esau, currit Esau obuiam fratri suo, ame-
 plexatus est eum stringensque collũ eius, & osculans fleuit. Ame-
 plexus itaque amoris, pacis, & gaudij est signũ: Et quis sic dili-
 git nos quemadmodum Christus dominus, qui dilexit nos, & la-
 uit nos à peccatis nostris in sanguine suo, manus impositio salutẽ
 significat: sic dominus infirmis quos sanasse legimus manus impo-
 suit: Iairus etiam Archisynagogus dicebat, cum illi esset renun-
 ciata mors filiæ: Sed veni & impone manum tuam super illam,
 & viuet. Benedictionem autẽ bonorum copiosam largitionẽ esse
 David testis est, dicẽs: Præuenisti eum in benedictionibus dulce-
 dinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Hæc
 sunt dona Christi quæ largitur, ad illum si velut paruulus quis-
 quis accesserit, consequetur nempe amorem, pacem, & gaudium.
 Sic apostolus dicit: Regnum Dei nõ est esca & potus, sed iusti-
 tia, pax & gaudium in spiritu sancto: nunquam enim perfectam
 poterimus pacẽ habere nobiscum, nec lætitiã, nisi ad Christum
 dominum nostrum accedamus, tunc fiet pax in virtute eius, &
 abundantia in turribus eius: tunc lætabimur, quemadmodum
 dicit sponsa, Canticorum. 1. Exultabimus & lætabimur in te;

memores vberum tuorum super vinum. quod Esa. cap. 9. de accessuris ad dominum prædixit, dicens: Latabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant uictores capta præda quando diuidunt spolia. Omnes igitur curramus ad pedes Christi, non dimittamus eum donec benedixerit nobis, quem admodum istis parvulis benedixit: accedamus itaque puri ad virginem virginis filium: accedamus humiles ad humilem, & humilis ancillæ filium: accedamus simplici corde ad agnum immaculatum, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, quatenus ab illo amplexemur, tangamur, & benedicamur. Cui cum Patre, & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS TERTIVS:

In X. caput beati Marci.

T cum egressus esset in via, procurrens quidam genu flexo ante eum, rogabat eum, dicens: Magister bone, quid faciam vt vitam æternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi vnus Deus: Præcepta nosti: Ne adulteres: Ne occidas: Ne fureris: Ne falsum testimonium dixeris: Ne fraudem feceris: Honora patrem tuum, & matrem. At ille respondens, ait illi: Magister, hæc omnia obseruaui à iuuentute mea. Iesus autem intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei: Vnum tibi deest: Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus: & habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me. Qui cōtristatus in verbo, abiit moerens: erat enim habes multas possessiones. Et circunspiciens Iesus, ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt: Discipuli autē stupecebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens, ait illis: Filioli, quam difficile est cōfidetes in pecunijs in regnum Dei introire!

Fa^a

Facilius est camelum per foramen acus trāsire, quā diuitem intrare in regnum Dei. Qui magis admirabantur dicētes ad se metipfos: Et quis potest saluus fieri? Et intuēs illos Iesus, ait: Apud homines impossibile est, sed non apud Deum: omnia enim possibilia sunt apud Deum. *Iuuenis iste deuotus cum diuitijs & delitijs suis volēs introire in regnum cœleste, quemadmodū hodie faciunt multi, obseruator nihilominus mandatorum Dei, non adulterans, non rapiens, non occidens, non detrahens proximo, quæ propria sunt iuuentutis vitia, cum dominus de domo ubi paruulis manus imposuerat recessisset, in via illum magistrum bonum appellans, interrogat de salute sua. Quoniam verò ille diuinitatem Iesu nō credebat, dominus voluit illum & discipulos docere velut increpans, Quid me dicis bonū, quē non credis Deum? nemo bonus nisi vnus Deus. Qui enim habet à se bonitatem, & illam omnibus suis communicat creaturis, ille simpliciter dicitur bonus, cætera verò participatiuè, & sic legimus in creatione orbis: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Fortè iste, aliqua semiadulatione dixit: Magister bone, dominus qui corda omnium nouerat, respuit verbū dicens: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi vnus Deus. Præcepta nosti: Ne adulteres: Ne occidas: Ne fureris: Ne falsum testimonium dixeris: Ne fraudem feceris: Honora patrem tuū, & matrem. Mirum est quare dominus ex negatiuis præceptis ista quinque tantum elegerit, & de affirmatiuis vnū, nihil hic de dilectione Dei & proximi, quem admodum alibi quærenti de mādato magno, dixit. Existimo equidem, de negatiuis hæc retulisse, eo quòd iuuenes ad lasciuiam & homicidia, bulliente sanguine, & ad garriendū procliuiiores sunt: de affirmatiuis, illud de honore parētum tantum dixisse, eo quòd filij iuuenes, parentibus senibus sæpe indignantur, nec sub eorum obedientia, vt par est, retinētur. Hæc secundum iuuenis dispositionem, domino necessaria videbātur, qui inspector est cordium: ideo hæc tantummodo illi proposuit: & qui hæc dixit, cætera etiam voluit*

luit subintelligi: In eodem enim uero catalogo omnia simul continentur. Vel dominus illi tantummodo præcepta illa proposuit, quæ nouerat illum adimplesse, ut exinde occasionem prædicandi illi perfectionem euangelij sumeret, fortè iuuenis non erat ita amore diuino feruens, vel proximorum necessitatibus subueniēs, ideo cætera præcepta siluit. Iuuenis uero hæc omnia, magister inquit, obseruauit à iuuentute mea: in hoc uerbo uidetur iste iam maioris esse ætatis. Adolescentem illum dicit beatus Matth. cap. 19. & respondisse, hæc omnia custodiui à iuuentute mea: existimo hic iuuentutem pro infantia sumendam esse, cum ipse esset adolescēs: hoc cum audisset dominus, inquit euāgelista, intuitus eum, dilexit eum. Humanitatis hic assumptæ officium dominus peregit, cum illum quem secundum quod Deus erat, & secundum quod beatus erat optimè nouerat, secundum inferiorē portionem dilexit adolescentem: uel fortè, accipienda est ista dilectio pro ostensione dilectionis, qua oculis & uultu intuemur eos quos diligimus, oculis scilicet mitissimis, & uultu placido. Cæterum cum euāgelista ait, dilexit eum, utrumque dicamus, quod corde dilexit, & uultu exterius dilectionē ostēdit, cuius periculo cum dominus uellet occurrere ait: Vnum tibi deest: Vade, quæcunq; habes vende. Ne uero timeret possessiones relinquere, addidit, & habebis thesaurum in cælo, Non mihi dico dones substantiā tuā sed tibi, dummodo illam in loco tuto recondas, tibi manebit thesaurus tuus in cælo reconditus, ibi possidebis illum, & ueni sequere me: O misera cōditio nostra, si illi diceret Christus sequere me, adhereret fortè illi, dummodo suam possideret substantiam: cæterum cum ait: vende quæcunq; habes, retrocessit, & abiit mœrens: erat enim multas habens possessiones. Hi sunt de quibus dominus dixit, non fructum ferre uerbum quod audiunt, eo quod cecidit inter spinas, diuitias seculi spinas dicens. Dominus diuitum periculum considerans, intuitus discipulos ait: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibūt! Fortibus

M sunt

sunt irretiti funiculis diuites, laqueos diuitiarum paucis datum
 est rumpere: discipuli obstupebant in verbis eius, audientes diui-
 tes excludi à regno Dei: quibus dominus diuitum duplicem di-
 stinxit naturam, ne videlicet sic obstupescerent, dicens: Filioli,
 quã difficile est confidetes in pecunijs, in regnũ Dei introire?
 Iam ergo perspicuum est, quibus diuitibus dominus a litum celo-
 rum difficilem dicat, ijs scilicet auaris, qui totam suam spem in di-
 uitijs collocauerunt. Propterea videtur, & ex litera constat, hunc
 adolescentem nimium erga terrenam substantiam amorem ha-
 buisse, quoniam abiit mœrens postquam audiuit: quæcũq; habes
 vende. Propterea apostolus Paulus Thimoteum monebat, di-
 uitibus huius seculi præcipere, non confidere in pecunijs: Diuiti-
 bus huius sæculi, inquit, præcipe, non sublime sapere, neq; sperare
 in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo (qui præstat nobis omnia
 abundè ad fruendum) bene agere, diuites fieri in operibus bonis,
 facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum
 bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Facilius est
 camelum. i. funem grossissimum, quo nauium anchoræ mari cõ-
 mittuntur, per foramen acus transire, quàm diuitem intrare
 in regnum Dei: iam dominus diuitem exposuerat, idest confi-
 dentem in diuitijs, non in Deo. Discipuli verò magis admirabân-
 tur, & ad inuicem dicebant: & quis potest saluus fieri? dominus
 verò respiciens illos, ait: Apud homines impossibile est, sed non
 apud Deum: omnia enim possible sunt apud Deum. Homi-
 nes confidentes in diuitijs auaros, quod est secundum apostolum
 Paulum idolorum seruitus, perspicuum est, non posse quandiu
 auari sunt saluari. Cæterum apud Deum possibile est, cum siquis-
 dem (quemadmodum apostolus Thimo. dixit: præcipe diuitibus
 non sperare in diuitijs, sed in Deo) potest dominus corda eorum
 immutare, vt confidant in Deo, facile tribuant, communicent
 quod habent pauperibus, vt apprehendant veram vitam: simile
 est, quod legitur Luc. 11. postquam dominus auaros phariseos
 incre-

increpauit, addidit: Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Si diuitijs denique quis bene vtatur, eleemosynas faciat, communicet, thesaurum in caelo recondet, in regnum Dei introibit: si tamen iuste acquisitae fuerint. Et hoc est quod dominus ait, apud Deum, qui potest corda diuitum immutare, quemadmodum immutatum est cor Zachaei, qui domino hospitio suscepto, ait: Ecce domine, dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quem fraudauit reddo quadruplum: Vide quid sequitur, ait dominus, hodie domui huic salus facta est, cum apud Deum, scilicet, omnia possibilia sint: Cui patri, cum filio domino nostro Iesu Christo, & Spiritu sancto, est honor, gloria & imperium in aeternum. Amen. Luc. 19.

TRACTATUS. III.

In cap. X. beati Marci.

T post haec coepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus omnia, & sequuti sumus te. Respondens Iesus, ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros, propter me, & propter euangelium, qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc: domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus, & in seculo futuro vitam aeternam. Multi autem erunt primi nouissimi: & nouissimi primi. Responsum quod dominus dedit adolescenti, occasionem praestitit beato Petro, querendi, quid futurum esset apostolis, quandoquidem dominus dixit: Vade, quaecunque habes vende, & veni, sequere me. Ipsi beati apostoli omnia reliquerant, dominum sequebantur, quid ergo erit nobis querunt? dominus vero non tantum illis, sed etiam omnibus, qui illum erant sequuturi in futurum fide & charitate, & omnia pro eius amore relicturi, quid illis dandum sit annun-

M ij

ciat

ciat, dicens: Centies accipiet, qui propter me, & propter Euangeli-
 um, reliquerit domum, fratres, sorores, patrem, aut matrem,
 aut agros: domos pro vna domo, fratres, sorores, pro vno fratre,
 vel sorore, matres, filios & agros cum persecutionibus. Hoc sic
 factum est, & omni die contingit illis, qui pro Christo omnia de-
 seruerunt: quocumque illos declinare euenerit à fidelibus susci-
 piuntur, necessaria illis ministrantur, & loco fratrum & paren-
 tum, illis succedit plebs fidelis. Testes sunt vsque nunc omnes re-
 ligiosi viri, qui non habent proprium in cōmuni, quibus nihil deest,
 & vniuersus christianus populus illis omnia ministrat, ac si pro-
 prijs parentibus & fratribus ministrarent. Quòd autem ait: cum
 persecutionibus, ipsis apostolis persecutiones futuras prædicat,
 quæ etiam viris spiritualibus non desunt, iniqui enim semper de-
 trahunt bonis, & aliquando etiam si locus detur persequuntur,
 quemadmodum fecere hæretici nostri tēporis, multos persequen-
 tes, de urbibus & monasterijs suis expellentes, aliquos etiam
 occidentes. Nihil itaque deest domino seruientibus, nec etiam
 illis persecutiones desunt. Quòd autem dominus addit. Multi
 autem erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. ad eandem
 referendum est sententiam: multi videlicet ex primis, quibus an-
 nunciata est hæc euangelica perfectio, erunt nouissimi. Fuerunt
 Iudæi nouissimi, qui in audiendo fuerunt primi: Ad vesperam
 conuertentur, & cum plenitudo gentium intrauerit, tunc Iſraël
 saluus erit: fuerunt gentium populi nouissimi in audiendo, & de
 primis in credendo. Sæpe etiam cōtingit aliquos inter nos, qui pri-
 mō in pueritia vocantur, à virtutis tramite cum adoleſcunt re-
 trocedere: quosdam etiam qui in peccatis nutriti sunt, conuerti
 ad Dominum, quemadmodum ipse dixit pharisæis: Multi pec-
 catores præcedent vos in regno Dei. Vigilandum itaque semper
 est, quin etiam & timendum: Qui enim stat, inquit Apostolus,
 videat ne cadat. In fragili natura constituti sumus, domos luteas
 habitamus, thesaurum animarum nostrarum habemus in vasculis

1. Corin.
10.

2. Corin.

4.
Galat. 4.

poris fidelibus, & caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem: hæc duo sibi inuicem aduersantur. Orandum igitur semper est, nec de nobis quicquam fidendum, sed fragilitatem nostram fortissimæ petreæ applicare necessarium est (petra autem erat Christus) ne à tot mundi ventis ventilati rapiamur: ob quam rem dominus persecutionibus suos amicos conteri sinit, ut quanto amplius ictibus inimicorum tunduntur, tanto magis in illo firmetur. Sicut enim quāto plus quis clauum iteratis ictibus figit, illum stabiliorē reddit: sic quāto plus seruus Dei plurimis figitur persecutionibus, fortius et firmitus adhæret Christo: hoc est quod apostolo Paulo responsum est, cum ter rogaret dominum ne tentaretur à Sathana: sufficit tibi Paule gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur: ille verò ad nostram doctrinam hoc scribens, addidit: libèter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Itaq; plura quàm habemus, si terrena relinquamus & Christum sectemur, recipiemus in hoc seculo, & in futuro vitam æternā. In omnibus quæ dominus loquutus est & operatus, pauca sunt quæ eius diuinitatem non ostendant: omnia opera eius præseferebant diuinitatē: qui enim tantum potest, qui tot multiplicat domos & amicos, plusquam homo est: & qui suis prædicit, prius quàm fiāt, persecutiones futuras, Deus est: qui autem promittit vitam æternā, illam à se habet propriam, quod solius Dei est: & cum vita æterna sit Deum perpetuò videre, illo loque frui, & in vno solo Deo omnia bona possidere, nemo hæc præstare potest nisi ille, cuius hæc bonorū aggregatio est propria, quod etiā soli Deo datū est: nemo enim dat quod nō habet, & qui aliquid dat, certum est illud quod donat habere. Verè nemo alius merito sequendus est, nisi ille qui talia suis familiaribus præstare potest: mundus non dat sed accommodat: Deus quod dat verè donat, nisi nos illud nostra culpa amittamus: dedit tibi mundus summam aliquam dignitatem, non illi credas, multos enim similiter decepit. Attende quot habuerunt quod tibi datum est, & illis nō

multo post tempore ablatum, & tunc verè cognosces non datum tibi sed accommodatum fuisse: quod tibi mundus donavit, morte appropinquante ipse tibi dicit, redde quod accommodavi tibi: Christus verò quod præstat, si tu sponte non amittis, non repetit. Iterum, inquit discipulis, videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Cui cum patre & Spiritu sancto, est honor, gloria & imperium, in æternum. Amen.

TRACTATUS QUINTVS.

In cap. X. beati Marci.

Rant autem in via ascendentes Hierosolymam, & præcedebat illos Iesus, & stupebant, & sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim, coepit illis dicere, quæ essent ei ventura: Quia ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & senioribus, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus, & illudent ei, & conspuent eum, & flagellabunt eum, & interficient eum, & tertia die resurget. Et accedunt ad eum Iacobus & Ioanes, filij Zebedæi, dicentes: Magister, volumus vt quodcunque petierimus, facias nobis. At ille dixit eis: Quid vultis vt faciam vobis? & dixerunt: Da nobis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam, sedeamus in gloria tua. Iesus autè, ait eis: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibo: aut baptismo, quo ego baptizor, baptizari? at illi dixerunt ei: possumus. Iesus autem ait eis: Calicem quidem quem ego bibo, bibetis: & baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini: Sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est. Et audientes decem: indignati sunt de Iacobo & Ioanne. Iesus autem vocas eos, ait illis: Scitis

Scitis quia hi, qui videntur principari gentibus, dominantur eis: & principes eorum, potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis: sed quicumque voluerit fieri maior, erit vester minister: & quicumque voluerit in vobis primus esse, erit omnium seruus: Nam & filius hominis non venit ut ministraretur ei, sed ut ministraret, & daret animam suam in redemptionem pro multis. *Iam iam sua imminente passione, dominus Hierosolymam ascendit, tantoque feruore gradiebatur, ut discipulos omnes praece-deret. Vim amoris, & patris obedientiam, in hoc suo progressu ostendebat: tanto enim desiderio redimendi nos accendebatur, tantoque feruore a tyrannide diaboli mundum eripiendi aestuabat, ut omnes discipulos ambulando praece-deret: Voca nomen eius, accelera, spolia detrahe, festina praedari, praedixerat de illo Esa. Et David: Exultauit ut gigas ad currendam viam. Quanto feruore currendum nobis est, ad perferendas passiones pro Christo docemur, quantamque sollicitudinem in iuuandis fratribus adhibere debemus erudimur. In sui aduentus primordio, cum adhuc sub tentorio maternorum viscerum inclusus dominus esset, legimus cum festinatione matrem virginem, in montana abiisse, ad Ioannem sanctificandum: non dubitandum est, quin ille tunc faceret matrem ad unum sanctificandum festinare, qui nunc pro omnibus passurus, discipulos ambulando praece-deret: Quod autem haec praecedentia insolita fuerit, ostendit Euangelista, in eo quod dicit: & stupebant, & sequentes timebant. non enim obstupescerent, & sequentes trepidarent discipuli, nisi insolitum cernerent in Jesu ambulando feruorem, si quidem magna cum festinatione progrediebatur. Tunc dominus, assumens iterum duodecim, cepit illis futuram suam annuntiare passionem, dicens: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & senioribus, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus & illudent ei, & conspuent eum, & flagellabunt eum, & interfici-*

cient eum, et tertia die resurget. Ter legimus dominum secundum Marcum, discipulis suam prædixisse passionem, videlicet supra cap. 8. & 9. & in presenti decimo cap. necessariū erat discipulis prædicaturis redemptionem, per Christū dominū generis humani celebratam, voluntariā fuisse: non coactam sed spontaneā, nō vi Iudæorum, sed permissione diuinorum secretorū, intelligere: Ideo totiens repetit illis futuram passionem, ut sciant oblatū fuisse, secundum Esa. vaticiniū: Quia ipse voluit, prout ipse dixit Ioā. 10. Propterea me diligit pater, quia ego pono animā meam, & iterū sumam eam: nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Ideo etiam dominus toties de sua passione discipulis loquebatur, quoniam illam semper præ oculis habebat. Quis autē est homo, qui si pro certo haberet in aliquo loco se esse passurū, cum amicis confabulando non sæpe de hoc tractaret supplicio? sic dominus humanitati indulgens, cū se, semper cerneret in diuinitatis verbo, quo sua erat humana natura unita passurū, sæpe cum discipulis de ea passione loquebatur. Hoc audientes Iacobus & Ioānes, & iam illū proximum passioni attendentes, vnā cum matre, secundū Matth. quam subornarant, accesserunt ad Iesum, & illa proposuit secundum Matth. & illi post illam, secundum Marcū, postulata repetierunt, vel vnā cum matre dixerunt: volumus, ut quodcunque petierimus, facias nobis. Quid vultis ut faciā vobis? & dixerunt: Da nobis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistrā tuam, sedeamus in gloria tua. Caue quicumq; es tu vir, quantūcunq; spiritualis, omni die celebrās, Christū semper sequēs, ab ambitionis, & tēporalis dominij cupiditate, vide viros istos apostolicos, ecclesiæ luminaria, semper Christi lateri adherentes: & ecce cum illū moriturū & resurrecturū audiunt, oēs vires exercēt, vt prima loca in eius regno obtineant. Hæc est ruina omnium spiritualium hominū, hic vermis corrodens interius probos viros, hæc ambitio omnē euertit pacem, rumpit charitatis vincula, dum sibi arroganter cupit quod nescit an expediat: Si hęc à ciuitatibus pel-

Esa. 53.

Matth.
20.

las,

las, à regnis exulare iubeas, à te fortiter reijcias, omnia pacata erunt, omnia tibi prosperè succedēt. Erant isti beatissimi duo apostoli, secundū carnē dño coniuncti, filij Mariæ Salome, Deiparæ Mariæ semper virginis sororis: carne igitur & sanguine, cæteris existimabant se apostolis iure antecellere. Vide ecclesiæ præsidētium periculū, omniumq; in seculo potestātē exercentiū: Filij matris meæ pugnaverunt, inquit sponsa in canticis, contra me: omnia sibi iure deberi arbitrantur, opportunè, importunè postulāt, quod si non facias, sanguinē & amicitia negant. Vide igitur quid magister veritatis, quid dominus nobis agendū cum istis doceat: Nescitis quid petatis: hoc respōdendū est, christiana charitate importunis cognatis & amicis cū iniusta postulāt, nescitis, inquā, quid petatis. Cæterū charitas quæ omnia suffert docet nos, si aliquando contingat, principibus quempiā errata postulare, illis negatis neminem à se quoad fieri possit vacuum remittere. Ille qui dicit, nescitis quid petatis, aliud offert magnum donum, dicens: potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? passionis scilicet, & baptismo, quo ego baptizor, sanguinis spargendi scilicet, baptizari: dicunt ei, possumus: hoc dominus illis concessit, dicēs: Calicem quidem, quem ego bibo, bibetis: & baptismo, quo ego baptizor baptizabimini: sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est: Sic factum est, beatus Jacobus primus ex apostolis, pro Christo sanguinem fudit, beatus Ioannes in passione domini lateri crucis adherens, in corde maximum pertulit dolorem, & sanguine Christi aspersus fuit: Quin etiam in animi præparatione, se obtulit ad bibendam mortem, dum à Domitiano Romæ in olei feruentis dolium missus est. Nec prætereundum silentio est, quanta cum patientia, & isti beatissimi apostoli & eorum mater repulsam à Christo pertulerunt, nihil prorsus amplius loquuti sunt, nec importunitate dominum iterum interpellarunt, sed quieti redacti, cum dixisset nescitis quid petatis, obmutuerunt:

tantū

tantummodo vnum dixisse verbum legimus, oblata illis passione
 pro dextera & sinistra quam petebant, possumus. In hoc docentur
 qui iniusta postulant, dum eorum repellitur postulatio, non iterum
 multiplicare verba, & importunitate velle assequi quod iustitia
 negat concedi. Adest nunc post ambitionem duorum fratrum, decem
 aliorum apostolorum indignatio: Natura est hominum cum vident in
 eadem domo, siue regia, siue ecclesiastica, aliquem velle ceteris ante-
 tecellere, illi inuidere & indignari, & audientes decem indig-
 nati sunt de Iacobo & Ioanne. Labor est non modicus dominis,
 si rectam volunt seruare iustitiam & equam distributionis tenere
 lancem, pacientiam prestare iniusta postulantibus & indignanti-
 bus, & docere prudenter utrosque: vnde sequitur, Iesus autem vocans
 eos, decem scilicet, qui aegre tulerunt petitionem Iacobi & Ioannis,
 ait illis: Scitis quia hi qui videtur principari gentibus, domina-
 tur eis: & principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est
 autem in vobis: hoc est, non est ista apostolica conditio, nec hoc vestrae
 vocationis est munus. Non enim ecclesiastica Respublica eadem est
 cum seculari, nec sequitur eius iura: alia nempe prorsus est longe ab
 illa distans, quantum caelum ipsum a terra: Inter gentes principes do-
 minantur, inter vos qui voluerit esse maior, erit vester minister:
 & qui voluerit primus esse, erit omnium seruus. Haec est lex pra-
 latorum, profectui animarum inservire, omnes nervos pro salute
 animarum intendere, omnem suam substantiam, si opus fuerit,
 indigentibus erogare, humiles esse, modestos, quietos, mansuetos,
 hospitales: cum omni patientia corripietes eos, qui resistunt veri-
 tati, & omnes actiones suas, etiam ipsos carceres in salutem & profec-
 tum animarum dirigere. Non enim baculo percutit pastor ouem
 ut occidat, sed ut reuocet: neque enim sceptrum tenentur in ecclesia ad
 superbiam, sed ad luporum arcendam rabiem. Non sicut dominantes in
 cleris, inquit beatus Petrus, sed forma facti gregis ex auro: Quod
 ut noueritis, inquit Christus dominus, sic a vobis esse peragendum:
 Ego qui dominus sum caeli & terrae, non veni ministrari, prout

vos ipsi testes estis, sed ministrare: nam, inquit, & filius hominis non venit ut ministraretur ei, sed ut ministraret, & daret animam suam in redemptionem pro multis. Si igitur Dei filius in mundum veniens, voluit in humilitate conuersari, nos quibus eius vita instructio est, non debemus in Dei ecclesia velle dominari, sed seruire, & omnibus vndequaq; proficere, & dare substantiam nostram in alimentum multis pauperibus, quando pro illis vitam non damus, quam etiam si oportuerit prestare, paratam debemus semper habere: hoc est praelatorum officium, hoc discipulorum Christi mandatum, hæc lex nostra, ista sunt nostrarum dignitatum iura, quæ si obseruauerimus beati erimus, si verò non obseruauerimus, agnum humilem habemus iudicem, qui hæc omnia à nobis secundum suum sacrosanctum Euangelium, reddenda curabit. Cui cum patre & Spiritu sancto, est honor, gloria & imperium, in æternum. Amen.

TRACTATUS. VI.

In cap. X. beati Marci.

T veniunt Hierico: & proficiscente eo de Hierico, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus, sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum audisset, quia Iesus Nazarenus est, cœpit clamare, & dicere: Iesu fili David, miserere mei. Et comminabantur ei multi ut taceret, at ille multo magis clamabat: fili David, miserere mei. Et stans Iesus, præcepit illum vocari: Et vocant cæcū, dicentes ei. Animæ quior esto, surge, vocat te. Qui proiecto vestimēto suo, exiliēs, venit ad eū. Et respondēs Iesus, dixit illi: Quid tibi vis faciam? cæcus autem dixit ei: Rabboni ut videam. Iesus autē, ait illi: Vade, fides tua te saluū fecit. Et cōfestim vidit, & sequebatur eū in via. Quod autē beatus Matth. in recessu à Hierico narrat,

Matth.
10.

duos

duos fuisse cecos illuminatos, Marcus verò hūc Bartimæum tantum nominat, sic accipiendum est, quemadmodum cætera quæ beati Euangelistæ narrant diuersa, nunquam tamen contraria. Hic Bartimæus ideo nominatur à Marco, quoniam aliquādo ipsum, vel patrē eius, cuius etiā nomen exprimitur, diuites fuisse existimandum arbitror, & in præsentem, quam patiebatur miseriam deuenisse Bartimæum, vt necessitate compulsus ad mendicandum consedisset: Vel fortè quia alicuius artis pater artifex fuerat industrius, solent enim in ciuitatibus nomen habere, quicumq; in sua arte rari artifices reperiuntur, hunc tantummodo ponit Mar. tacet proinde alterum, eo quòd obscurus erat: vel fortè à beato Petro, cuius discipulus fuit beatus Marcus, hunc tantū in recessu à Hierico audiuit narrante, propter nominis in Hierico huius Bartimæi vulgatam notitiam. Caput igitur, cum rescisisset dominum inde præterire, clamare: Iesu fili David, miserere mei. Omnes ab isto ceco illuminamur, quando per ipsa verba saluatorem, quod solius Dei est, & secundum humanitatem filium Dau. appellat. Docemur etiam eius exemplo dominū interpellare, non semel, nec tacita tantū oratione, sed clamorosa, si opus est voce. Turba verò suo fungitur officio, quod est comprimere necessitate laborātes, et retrahere ab oratione studiosas animas: non enim uero, inquit, pauci, sed multi de turba comminabantur illi vt taceret, ipse verò intus illuminatus, quo lumine illum comminantes fortè carebant, quo magis comminabantur, eo amplius clamabat, Fili David miserere mei. Quo magis nos ab oratione retrahere turba conatur, eo magis clamare debemus ad dominum: quo nos magis hæreticorum populi à laude diuina cessare nituntur, nos è contrario cum Bartimæo vocem debemus ad Christum leuare, & psallere nomini eius altissimo: misericordie fons nō aspernatur pauperum preces, verum etiam subsistit in via, & præcepit illum ad se adduci: non defuerunt qui illum animæ quorem redderent, & vocarent, non desunt vnquam, si volumus, aliqui

aliqui viri probi & deuoti, qui per strepente turba nos adducant ad Iesum: Dominus verò interrogat, quid ab ipso excelsis clamoribus exoptulet? sciebat enim dominus quid illi opus erat, veruntamen vt nos doceret, etiam si nouerit quid nobis opus est, necessarium esse ea quæ nobis vtilia sunt ab ipso oratione etiam vocali, & clamorosa postulare: quemadmodum benè à suo sponso edocta sacrosancta facit mater ecclesia, dum populum præcipit conuenire, & clerum, omnesque procedentes à domino necessariam postulant sibi concedi pacem, salutem vel quid huiusmodi: cui etiam pro accepto munere eodem modo referunt gratias. Cæcus Bartimæus, egestatis oblitus solam optabat salutem, domine vt videam: hoc semper à nobis petendum est, domine vt videam, illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduersus eum. Simile etiam est illud: doce me facere volūtatem tuam, quia Deus meus es tu: Dominus autem ait illi: fides tua te saluum fecit. hæc domino dicente, confestim uidit, & sequebatur eum in via: cum enim à domino postulata recipimus, oportet in via, dū scilicet viamur, quia viatores sumus, domino adhærere, & illum deinceps non dimittere, neque beneficij accepti esse immemores, sed seuerius eius perspicere voluntatem, & obseruare præcepta, donec perueniamus ad vitam, in qua ipse cum patre & spiritu sancto, viuit & regnat, per omnia secula seculorum. Amen.

Tras

E cum appropinquaret Hierosolymæ & Bethania ad montem oliuarum, mittit duos ex discipulis suis, & ait illis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim introeuntes illuc, inuenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominū sedit: soluite illum, & adducite. Et si quis vobis dixerit, *Quid facitis?* dicite, quia domino necessarius est: & continuo illum dimittet huc. Et abeuntes, inuenerunt pullum ligatum ante ianuā foris in biuio: & soluunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis: *Quid facitis, soluentes pullum?* Qui dixerunt eis, sicut præceperat illis Iesus: & dimiserunt eis. Et duxerunt pullum ad Iesum, & imponunt illi vestimēta sua, & sedit super eū. Multi autem vestimenta sua strauerunt in via: alij autem frondes cædebāt de arboribus, & sternebant in via. Et qui præibant, & qui sequebantur, clamabāt dicentes: Hosanna, benedictus qui venit in nomine domini: benedictum quod venit regnum patris nostri David, Hosanna in excelsis. *Distat à Hierosolyma Bethania per milliaria tria, prout Deo reddantur gratiæ ingentes, proprijs oculis prospeximus, & pedibus calcauimus, dum ad adoranda illa sacra loca, in quibus dominus nostram dignatus est operari salutem, finito Concilio Tridentino, cui adfui- mus, cum licentia sanctissimi domini nostri Pij iij. illuc per- uenimus. Mons oliuarum distat per milliare à Hierosolymis. Bethphage, quæ quondam fuit sacerdotum pagus, vbi aliqua pecora pascebātur pro sacrificijs iugibus, est fermè in medio itine ris inter Hierosolymam & Bethaniam, & est in vltima parte montis Oliueti versus Bethaniam, quam dominus pertransiit veniens à Hierico. Itaque domino existente in illa parte montis*

Oliuarum, quæ erat prima venientibus Hierico, appropinquabat Hierosolymæ, et Bethaniæ, tantum ferme distabat à Hierusalem quantum à Bethania: ex illo loco ubi sacerdotes pagum illum pro pecoribus iugibus sacrificijs pascēdis elegerāt, mittit duos ex discipulis suis: societas bona, se inuicem iuuat, & melius est cum probo socio pergere, quàm solus perigrinari: morem futurum religiosorum sanctorum dominus approbat, tum etiam quando misit septuaginta duos binos, secundum Luc. in omnem ciuitatem & Luc. 10. locum, quo erat ipse venturus. Christus dominus omnia quæ futura erant tanquam Deus præuidens, & secundum superiorem animæ portionem, qua beatus erat, omnia etiam quæ sunt in poster. ia creaturæ noscens, duos mittit ad hoc mysterium celebrandum discipulos: Etiam ad vltimū pascha parandum duos mittit, Petrum scilicet & Ioannē, in castellū quod contra vos est, ait: quoniam à bethphage illo tempore summitas Hierosolymitanæ arcis cernebatur, hodie verò nihil inde cernitur, quousque perueniatur per latus montis Oliueti, quæ est via per quam dominus in ista die incessit, è regione supercilij ipsius Oliueti montis à quo dominus ascendit in cælum, & statim introeuntes illuc inuenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit: soluite illum, & adducite. Meminerimus beatum Marcum Romæ scripsisse euangelium: tacet asinam, solam mentionem pulificiens, super quē nemo hominum sedit: populum gētium significans, qui nullum hominem super se adhuc cognouerat, solūm diabolum principem nouerat, hic super illū sedebat, huic Roma & Italia subiecta erat. Iste populus necessarius erat dño, quādo in propria venit, & sui eum non receperūt: hic adducēdus erat per manus apostolorū, quorum prædicatione conuersus est. Postula à me, dixit Spiritus sanctus per os David Messia, Christo sci- Psal. 2. licet domino, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuā terminos terræ. Et alibi: eripies me de contradictionibus populi, Iudæorum scilicet, constitues me in caput gentiū. & Esa. Psal. 17. Esa. 49.

Dedi

Dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum
 terræ. Abeuntes igitur discipuli inuenerunt ligatum pullum: nota
 quod pullus ligatus erat: & nemo hominum super illum sederat: liga-
 tus erat populus gentium funibus idolorum quibus inserviebat, &
 nullus homo, hoc est nulla ratione regebatur, ideo nullus homo super
 illum adhuc sederat, cum soluerent pullum quibus danda erat potestas
 ligandi & soluendi, qui aderant dixerunt illis: Quid facitis solu-
 uentes pullum? contradicuntur apostoli dum predicant, nihilominus
 conuertitur populus gentium: discipuli verba domini re-
 tulerunt, dicentes. Quia domino necessarius est. Verè necessarius
 erat domino populus gentium, ad congregandam ecclesiam suam,
 etiam si Deus nullius eget: Quando autem dignatus est sua sola
 gratia & misericordia venire ad nos, domino necessarius fuit
 pullus, ut multi ex eis saluarentur: Adducto pullo posuere de sus-
 per vestimenta sua apostoli, qui corpora sua cruciatibus expositura
 erant & morti, ut dominus ascenderet super hunc nostrum
 gentium populum. Multi Iudeorum strauerunt vestimenta sua in
 via, quoniam multi etiam ex ipsis erant credituri, multi & corpora
 suppositura expositura, sicut beat. Stephanus primus martyr, et alij
 quam plurimi illius Iudaici populi sancti. Alij ramos de arboribus
 cedebant, quando quidem conuersi Iudeorum Hierosolymis primi
 fuere, qui omnem vendentes substantiam, & pretium ad pedes
 apostolorum proicientes, in communi vixerunt, qui præibant,
 & qui sequebantur, diuino afflato spiritu, clamabant dicentes:
 Hosanna, benedictus qui venit in nomine domini, benedictum
 quod venit regnum patris nostri David, Hosanna in excelsis.
 Non tantum à turba sequente dominum apostolorum, martyrum
 & aliorum credentium, diuinitas Iesu annuntiatur & acclama-
 tur, sed etiam à sanctis patriarchis & prophetis, qui eius sacratis-
 simum aduentum præuenerunt: quidam enigmatibus ab Adam
 usque ad Moysen: Ille dum soporatur è costa eius educitur
 Eua, à Christo domino in cruce defuncto, ex eius latere fabricatur
 eccle

ecclesia. Ille sub ligni vitæ arbore absconditur, dum audit Deum in paradiso ambulantem, nos in crucis arbore vitam inuenimus: Occiditur iustus Abel ab iniquo fratre Cain: traditur Christus dominus à fratre, populo videlicet Iudæorum, gentibus occidendus. Noë in arca omne saluar semen, quæ ex latere deorsum fenestram habet: ex latere Christi sacramenta fluunt ecclesiæ: in arca tantum qui ingrediuntur saluantur: in ecclesia tantummodo est salus; qui sunt extra, omnes pereunt. Abraham offert filium in holocaustum, immolatur aries, viuit Isaac: sacrificatur Christus filius Dei, diuinitas verò eius semper viuit, nec separatur à patre, humanitas patitur & resurgit. Moyses omnia in virga operatur, & coram Pharaone & in deserto: cruce nostra salus est peracta. Agnum immolat Moyses, cuius sanguine tingitur ianua superliminare & postis vterque: Christum immolant Iudæi, cuius sanguine fidelium animæ consecrantur. postquam autem populus ingressus promissionis terram immolare incepit, & oia penè, prout beatus apostolus Paulus dicit, in lege sanguine mundatur, & sine sanguinis effusione nõ fit remissio: omnia nempe Christi sanguine mundata sunt, vt possimus ad cœlestem patriam peruenire. Desideret me tempus, si omnia quæ scripta sunt de Christo domino in prophetis & psalmis enarrare vellẽ: sufficit illa quam adducit beatus Matth. ex Zacharia prophetia, hunc ingressum in Hierusalem Zach. 9. Messie expectati prædicens: Exulta satis filia Syon, iubila filia Hierusalem, ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator, ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinæ. Turba igitur quæ præcedebat dominum, illum regem & saluatorem in excelsis clamabat, quæ autem sequebatur, nos scilicet etiam clamamus, Hosanna in excelsis, idest, salua obsecro rex æterne, salua nos in excelsis, vbi cum patre & spiritu sancto, viuis & regnas, in seculorum secula. Amen.

N. T. ras

TRACTATUS. II

In cap. XI. beati Marci.

T introiuit Hierosolymam in templum, & circumspectis omnibus cum iam vespera esset hora, exijt in Bethaniam cum duodecim. Et alia die cum exirent à Bethania, esurijt. Cùmque vidisset à longè ficum habentem folia, venit, si quid fortè inueniret in ea. Et cum venisset ad eã, nihil inuenit, præter folia: non enim erat tempus ficorum. Et respondēs, dixit ei: iam non amplius in æternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebāt discipuli eius. Et veniunt iterum Hierosolymam: & cum introisset in templum, cœpit eijcere vendentes, & ementes in templo, & mensas nūmulariorum, & cathedras vendentium columbas euertit: & non sinebat vt quisquam transferret vas per templum, & docebat, dicēs eis: Non ne scriptū est: Quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum: Quo audito principes sacerdotū, & scribæ quærebant, quomodo eum perderent: timebant enim eum, quia vniuersa turba admirabatur super doctrina eius. *Cum illa pompa & populo acclamante dominus Hierosolymam ingressus, ascendit in templum, præfigurans quanto cum triumpho ingressurus esset in cœlū deuicta morte, prostratoq; demone, & mundo calcato, quanta etiam cum alacritate eius aduentum ecclesia gentium susceptura erat: omnibusq; circumspectis, ac si eis vale diceret, cum esset vespera exijt in Bethaniam cum duodecim, circūspexit templi altare, sancta sanctorum, structuram lapidum & omnia vasa templi, quæ omnia figura erant sui sanctissimi aduētus, & suæ sanctæ passionis, nostræq; redemptionis: videbat se in figura immolari in altari, considerabat se mori, & sanguinem suum effusurum in morte agnorum qui*

sacris

sacrificandi erant, cognoscebat se ingressurum semel in sancta, aeterna redemptione inuenta. Et cum iam pauci superessent dies, quibus se oblaturus erat, omnia oculis corporis attentè circumspiciebat: In hoc nobis cōmendatur templa frequentare, & omnia quæ ibi pro nostra salute peraguntur attentè animaduvertere, & cum circumspectione prospicere, & conspecta corde tractare. Non desunt qui corpore templum ingrediuntur, corde verò manent in foro: qui templum ingreditur, in templum totū oportet introire, quemadmodū & corpore, ita & animo & corde. Qui enim aulā ingreditur regis, ubi ipse rex sedet, totus adest, omnia considerat, & cum omni circumspectione compositus loquitur, astat, mouetur, postulat: sic reuera multo magis compositus, modestus & circumspectus in ecclesia omnis debet adesse catholicus. Et cum iam vespera esset hora, exiit in Bethaniam cū duodecim. Non enim properanter debemus consedere in ecclesia, sed expectandum est quousq; res diuina peragatur, & sacrificium altissimū corporis & sanguinis domini, solemniter pro omnibus perficiatur, tunc hora competenti recedendum est, cum omni populo Dei. In Bethania dominus apud beatam hospitabatur Martam, virginem puram, sororem Lazari et Mariæ Magdalena: Extant adhuc veteris hospitij fundamenta. Oppidum Bethania fuit non minimum, mille, prout ostendunt eius ruinae, poterat domos continere, erat non longè à Hierusalem, vt superiori retulimus tractatu: viri illius loci pacifici: domina loci Marta pijsima virgo, ibi dominus paululum quiescebat sequestratus ab illo tumultu principum sacerdotum, pharisæorum, scribarum & seniorum Hierusalem. Alia verò die, hæc est feria. 2. post dominicam palmarum, iterum dominus est reuersus in Hierusalem manè, & quæsiuit fructum in ficulnea esuriens, quem non inueniens fico maledixit: Notum erat domino ficum non posse habere fructum, in mensis Martij vigesimo die, nihilominus voluit exemplū apostolis dare principum sacerdotum, scribarum & pharisæorum & seniorum.

Hierusalem, qui sine fructu bonorum operum viuentes, quem dominus sæpè requisierat, maledicto proximi erant, ex quibus in sempiternum fructus non nascerentur. Aruit continuo ficulnea, maledicente domino: quomodo enim non arescet qui maledicitur à creatore? discipuli verò rem cōsiderabant, nunquam enim Dei opera sine consideratione à nobis conspicienda sunt. Ingressus verò templum, cœpit eijcere vendentes & ementes, & cathedras vendentium columbas euertit, nec vas permittebat per templum duci, & dicebat illud Esa. 56. Domus mea domus orationis vocabitur, cunctis populis. illud quod sequitur: vos autem fecistis eam speluncam latronum, legitur Hier. 7. Nunquid ergo, inquit spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? Re vera magnum fuit peccatum principū sacerdotum, scribarum & pharisæorum, quando dominus in figura illorum fico non habenti fructum maledixit, quæ radicitus aruit: insuper, omnibus è templo eiectis, qui vendebant & emebant ea, quæ sacrificijs illius temporis erant opportuna, domum orationis esse dicit redactam in latronum speluncam. Timeant nostri temporis sacerdotū principes, circumspectè negotia templi Dei peragant, ne fortè dicatur nobis, negotijs ad terram deiectis: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gētibus, vos autē fecistis eam speluncam latronū. Attendamus igitur omnes, nulla licere negotia peragi in templo, nisi ea ad quæ cōstitutum est, quando dominus nec vas sinebat transferri à porta in portam per templum: non deniq; fabulationes, contractus & cætera huiusmodi in templo sunt facienda, orationis locus est, sacrificijs offerendis dicatus, & diuinis officijs perficiendis consecratus: Magna locis sacris reuerentia ab omnibus est exhibenda, cum dominus quidquid negotij reperit in templo eiecit & subuertit. Admiratur turba super doctrina eius, & quærum principes sacerdotum & scribæ, quomodo eum perdant: non poterant sustinere à sua nequitia argui, visum est illis iam securim positā esse

esse ad radicem suæ cupiditatis, cum viderent dominum templum ingressum eijcere, & euertere quæ ipsi in templo agenda censebant. Cumque illos ex prophetis confunderet, dicēs: Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum: timuerāt ne fortè ipse vellet templum reformare, seq̄ eijciendos esse, & alios suo loco sufficiendos: Dixerunt impij, apud se non rectè cogitantes, venite circūueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & cōtrarius est operibus nostris, & impropere nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinae nostræ. Miseri qui noluerunt domini consilium capere, & eius ^{Sapiēt. 2.} doctrinam attendere, omnes vsque hodie, & vsque in finem seculi dispersi, facti sunt opprobrium omnibus nationibus. Nos igitur præceptis domini parentes, nihil in templo faciamus quod eius oculis displiceat, ne omnibus eiectis negotijs, alios seruos meliores nobis, dominus loco nostro in suo sancto templo constituat. Cui cum patre & spiritu sancto, est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS. III.

In cap. XI. beati Marci.

T cum vespera facta esset, egrediebatur de ciuitate. Et cum manè transirent, viderunt ficum aridam factam à radicibus. Et recordatus Petrus, dixit ei: Rabbi ecce ficus, cui maledixisti, aruit. Et respondens Iesus, ait illis: Habete fidem Dei: Amen dico vobis, quia quicumq; dixerit huic monti, tollere, & mittere in mare: & non hæsitauerit in corde suo, sed crediderit quia quodcumque dixerit, fiat: fiet ei. Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. Et cum stabitis ad orandum, dimittite si quid

habetis aduersus aliquem, vt & pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra: Quòd si vos nō dimiseritis, nec pater vester, qui in cœlis est dimittet vobis peccata vestra. Non habet hospitium dominus in Hierusalem, propter peccata sacerdotum eius & principum eius. Cum vespera facta esset egrediebatur de ciuitate, in Bethaniā scilicet, vbi hospitabatur apud puram virginem Martam: & cum manē transirent: venientes, intelligendum est, de Bethania in Hierusalem, prout dicitur inferius, & veniunt rursus Hierusalem: ibi vidimus locum vbi aruit ficulnea, extant aliæ ficulneæ ibi: apta est terra ad ficulneas producendas. Cum igitur manē transirent, hoc est, reuertentur Hierosolymam, feria. 3. post dominicam palmarum, viderunt ficulneam aridam à radicibus, cui maledixit dominus, & recordatus Petrus, maledictionis scilicet diei præteritæ, dixit ei: Rabbi, ecce ficus, cui maledixisti, aruit: Miratus est Petrus (quoniam dominus dixerat: iam nō amplius in æternum ex te quisquā fructum manducet) quia ficulnea aruit: poterat enim infructuosa manere, absque eo quòd marcesceret, ideo Petrus retulit domino, quia fortè oculis corporis non in illam partem prospexerat cū per viam transiret: Erat enim ficulnea non longè à Bethfage, ad sinistram partem venientibus à Bethania in Hierusalem: est etiā maceries inter viam & locum vbi erat ficulnea, & nūc sunt aliæ ficulneæ ibi: quomodo poterit stare locus cui maledixerit dominus? qui respondens, ait: Habete fidem Dei: amen dico vobis quia quicumque dixerit huic monti, est enim ibi mons paruulus à tergo montis oliueti, & quædam planicies parua, quæ etiam in modum vallis descendit, per posteriorem partem montis Oliueti, de illo igitur monte iuxta quem erat ficulnea, videtur dominus dicere: huic monti, tollere, & mittere in mare, quod distat ab illo loco miliaribus quadraginta duobus: & non hæsitauerit in corde suo, sed crediderit quia quodcumque dixerit, fiat: fiet ei. Hic accipienda est fides, gratia gratis data, de qua apostolus dixit: alia

fides

fides in eodem spiritu, alia est fides virtus theologica, qua credimus in Deum, hæc autem fides est quæ operatur miracula, quæ aliquando cum gratia comitatur hominem, aliquando verò possunt absque gratia miracula fieri, ex dono Dei & ipsius operantis confidentia: de hac dixit dominus Matth. 7. Multi dicent mihi in illa die, domine, domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: discedite à me oēs qui operamini iniquitatē. Hæc autem fides gratia gratis data, vel alia fides virtus (de qua apostolus ait: nunc autem manent tria hæc, fides, spes, charitas: quam alibi definiuit esse sperandarum rerum substantiam, argumentum non apparentium) sine operibus non saluat hominem: propterea dominus addit, narratis miraculis ab illis perpetratis, non novi vos, discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Configuntur hoc verbo hæretici, qui sibi de folijs verborum viridantium gloriantur, volentes fidem mortuam sine animæ gratia, sine facti operatione, posse sufficere ad salutem. audiant dominum ficulneæ folijs abundanti, quia fructu carebat maledicentem: audiēt & illum malo suo dicentem, cum illis extrema moriendi venerit dies, non novi vos, discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Fides igitur hæc, qua miracula perpetrantur est, in Deo confidentia videlicet specialis, qua quis non hæsitat, necessitate imminente: nam aliàs esset irridere seipsum inuocantem, quia Deus non irridetur: Quòd autem necessitate imminente, de trāsferendo monte dominus dicit, apostolus Paulus exponit fieri posse à non habente charitatē, sed facienti non proficere: Et si habuero, inquit, omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum. Cogita quomodo dicit omnem fidem, videlicet & illam qua credimus Deum, & istam confidentem fidem gratiam gratis datam, qua etiam à malis fidelibus miracula fiunt aliquan-

1. Corin.
13.

Cap. 1.

do, prout adductum est ex Matth. cap. 7. propterea dico vobis, omnia quaecunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis: Qui dicit orantem, praemittere intendit orationem, quae vt pura sit multa exigit, ex quibus est confidentia impetrandi, de hac prophetauit David: Benedictus Deus qui non aueruit orationem meam & misericordiam suam à me. Cum oratio cōtinuatur misericordia impetratur, & beatus Iacobus apostolus cap. 1. inquit: Si quis autē vēstrū indiget sapiētia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & nō improperat: & dabitur ei. Postulet autem in fide, nihil hāsītans: qui enim hāsītat similis est fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur. Omnis igitur iusta postulatio fidem exigit, qua per misericordiā Dei confidat, quod postulat impetraturum: sunt multa quae non impetrantur, eo quod non sunt nobis commoda: quomodo dabit pater filio petenti panem lapidem? petenti ouum porriget scorpionē? Sic saepe accidit nociuum nobis futurū quod petimus, & ideo nō impetramus. Qui vult votum suum non esse irritum, nec vacuam postulationem, postulet in fide non hāsītans: Ceterum addat, si Deo placitum fuerit, quoniam mundam dominus vult orationem. Sequitur: Et cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquē vt pater vester, qui in caelis est dimittat vobis peccata vestra. In his autē verbis ostendit dominus praecipuam nostram orationem, ad veniam peccatorum impetrandam dirigi debere: qui enim vult dimitti sibi à Deo, dimittat & ipse sibi illatā iniuriam: nempe qua fronte quis, ad regem offensum veniam impetraturus accedit, qui noluit parere Regi imperanti, dimittere consorti? Ea igitur de causa dominus tantopere nobis remissionem illatæ iniuriæ commendat, vt possimus & nos à Deo nostrorum impetrare veniam delictorum. Quod si non dimiseritis, nec pater vester qui in caelis est dimittet vobis peccata vestra. Si parum videtur, cum stamus ad orandum dimittere vt impetres

petremus, non parum videatur quod sequitur: Si non dimiseritis nec pater vester dimittet vobis: eadem mensura remetietur nobis in qua mensi fuerimus. Magna igitur ex parte, in potestate nostra est nostrorum remissio delictorum, cum si dimiserimus, dimittentur nobis peccata nostra à patre, & filio & spiritu sancto, tribus honor vnus, & gloria vna. Amen.

TRACTATUS III.

In cap. XI. beati Marci.

T veniunt rursus Hierosolymam. Et cum ambularet in templo, accedunt ad eum summi sacerdotes, & scribæ, & seniores, & dicunt ei: In qua potestate hæc facis? & quis dedit tibi hanc potestatem, vt ista facias? Iesus autem respondens, ait illis: Interrogabo ego vos vnum verbum, & respondete mihi, & dicam vobis in qua potestate hæc faciam. Baptismus Ioannis de cælo erat, an ex hominibus? Respondete mihi. At illi cogitabant secum, dicentes: Si dixerimus de cælo, dicet nobis: Quare ergo non credidistis ei? Si dixerimus ex hominibus, timemus populum: omnes enim habebant Ioannem, quia verè propheta esset. Et respondentes, dicunt Iesu: Nescimus. Et respondens Iesus, ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hæc faciam. *Rursus, eadem scilicet die feria. 3. post dominicam palmarum, quando Petrus dixit: Rabbi, ficulnea cui maledixisti, radicitus aruit, tunc enim dominus à Bethania veniebat in Hierusalem, & in via dixit illi Petrus de ficulnea: ista est dies qua rursus ascendit dominus templum. Quisquis queris Iesum, in templo illum reperies: recordare quod cum annum ageret duos*

duodecimum, mater eius illum aliò reperire non potuit, post tri-
 duum inuenit eum in templo in medio doctorum, audientem
 & interrogantem illos, cui cum diceret: fili quid fecisti nobis sic,
 dolentes quarebamus te? respondit: Et quid est quòd me quære-
 batis, nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt oportet me esse?
 In templo igitur futurum erat, vt dominus semper in altaris sac-
 ramento adesset, ideo in templo semper inuenitur, domus eius est,
 aula Dei est, in qua eius corpus sanctissimum in consecrata hostia
 continetur & obseruatur: In templo enim uerò uidetur habere
 aliquam specialem oratio efficaciam impetrandi, in templo omnis qui
 petit accipit, qui quærit inuenit, & pulsanti aperitur: & eam ob
 rem magnis necessitatibus populo oppresso, omnes ad ecclesias dño
 dicatas confugimus, ibi preces, supplicationesque fundimus. Et
 cum ambularet in templo, erat in porticu Salomonis deambula-
 torium ante templum, quemadmodum & in ingressu nostrarum
 ecclesiarum fermè est deambulatorium aliquod, accedunt ad eum
 summi sacerdotes, & scribæ, & seniores, non vt credant, sed
 vt cum indignatione interrogent, & dicunt ei: in qua potestate
 hæc facis? & quis dedit tibi hanc potestatem, ac si dicerent: dic
 nobis an à te ipso hanc sumpseris potestatem, an aliquis alius tibi
 illam concesserit? miseri: Potestas eius, potestas æterna, dixit
 Daniel, & regnum eius non corrumpetur, siquidem terrenum non
 est quod possit deficere. Messie quæ expectabatis potestatem, nonne
 scriptum est æternam futuram? potestas eius, potestas æterna: Quan-
 do ab Herode requisiti fuistis, eius sacratissimam natiuitatem nunc-
 ciantibus vobis orientalibus regibus, nonne respondistis ex Michæa,
 Tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus
 Iuda: ex te enim exiet dominator in Israël, & dies eius ab initio
 æternitatis: Hoc siquidem verbum Herodi non manifestastis, sed
 dixistis: exiet dux qui regat populum meum Israël. nonne vi-
 distis populum cum palmis obuiam exiisse illi nudius tertius?
 nonne

Michæ.
 5.

nōne audistis vocem clamantiū, Rex Israël: Hosanna in excelsis? nonne vidistis Lazarum nobilem virum ex vestris Bethaniam sepultum, diem quartam iam in monumento habentem, à morte reuocatum? nonne illum cernitis ambulantiem, manducantiem & viuentem, & vobiscum, quemadmodum priusquam moreretur, loquentem & conuersantem? nonne ista potestas, potestas aeterna est? quare non cernitis, hunc vestrum & omnium esse in lege promissum Messiam, Deum verum de Deo vero? nonne Nicodæmus vester illi dixit (cum nocte propter metum vestri ad eum venisset) Rabbi, scimus quia à Deo venisti magister, nemo potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo? Visis tot mirabilibus, nunc nouiter quæritis, in qua potestate hæc facis? neque desunt apud nos, qui & si non fide, hoc iniquis factis quærant: qui enim se profitetur christianum, & id tantummodo verbis ostendit & factis negat, nō longè abest ab his malignis, qui legem non ignorantes, & opera Christi videntes, nunc nouiter se hesitare simulant, quærentes: in qua potestate hæc facis? Sapiencia patris, cui nemo obsistere potest, vnico verbo in eos iacula torsit: Interrogabo ego vos vnum verbum: respondete mihi, & dicam vobis in qua potestate hæc faciam. Non est sapientia, non est prudentia contra dominum, hoc est, si mihi responderitis, ego dicam vobis in qua potestate hæc faciam: Baptismus, inquit, Ioannis de cælo erat, an ex hominibus? id est, erat à Deo datus Ioanni, an fuit ab homine illa ablutio inuenta? si vellent veritati non obsistere, respondendum erat de cælo, tunc dominus poterat inferre: & Ioannes me Messiam prædicauit, & Dei filiū, igitur in potestate aeterna, tanquā Deus & vester Messias hæc facio. At qui illi versipelles malæ vulpes, lupi rapaces, Deo increduli, secū voluētes responsū, dicebāt inter se cogitantes: si dixerimus de cælo, arguet nos proculdubio dicēs: Quare ergo nō credidistis ei? ecce habes summos sacerdotes, scribas & seniores Israël, Ioanni non credidisse: traditi erant iā isti, demerentibus nefandis
suis

suis delictis, in reprobum sensum, & neque Ioanni crediderunt
 neque domino: Si dixerimus ex hominibus, populus insurget in
 nos. Monstruosum præbent responsum, dicentes: Nescimus.
 O omni malitia peruersi! quis ergo docturus est legem, si vos sacer-
 dotes summi & legis doctores, fatemini nescire baptismus Ioan-
 nis unde sit? non ne apud vos lex est, non ne & prophetæ, non ne
 prophetatum est, præconem præuenire regem, & præcursorem
 Messiam? quid est quòd impudenter respondistis, nescimus?
 qui enim dicit se nescire legem præcursoris, amodo nec fatebitur
 se scire legem Messiaë redemptoris. Igitur, neq; ego dico vos
 bis in qua potestate hæc faciam. Ignorans, inquit apostolus, ig-
 norabitur, habenti dabitur, ei autem qui non habet, etiam quod
 videtur habere auferetur ab eo, dixit dominus. Sic igitur miseri
 isli in sua, quam fassi sunt, ignorantia ex indurata malitia proce-
 dente, noluerunt intelligere vt bene agerent, vacui relictæ sunt,
 & omnes postremò perierunt aduenientibus Romanis, & ciui-
 tatem eorum & regnum vastantibus, mercedem vtique recepe-
 runt cum his qui dixerunt Deo: Recede à nobis, scientiam via-
 rum tuarum nolumus, Christo verè datus est honor & principa-
 tus, & omnes gentes seruient ei in æternum. Cui cum patre &
 spiritu sancto, est honor, gloria & imperiū in æternum. Amen.

1. Corin.

14.

vin
 cui
 vul
 & i
 ver
 & i
 filiu
 res,
 hen
 erg
 bit
 repr
 min
 reba
 quo
 N
 sed
 Cog
 ipis
 ad v
 cesu
 mus
 & q
 & v
 mitte
 em

TRACTATUS PRIMVS.

In cap. XII. beati Marci.

T cœpit illis in parabolis loqui: Vineam pasti-
navit homo, & circumdedit sepē, & fodit lacū,
& ædificavit turrim, & locavit eā agricolis: &
peregrē profectus est. Et misit ad agricolas in
tpōre seruū, vt ab agricolis acciperet de fructu

vineæ. Qui apprehensum eum cæciderunt, & dimiserunt va-
cuū. Et iterum misit ad illos alium seruum, & illum in capite
vulnerauerunt, & cōtumelijs affecerunt. Et rursus alium misit,
& illum occiderunt: & plures alios, quosdam cædentes, alios
verò occidētes. Adhuc ergo vnum habens filium charissimū,
& illum misit ad eos nouissimū, dicens: Quia reuerbuntur
filium meum. Coloni autem dixerūt adinuicem: Hic est hæ-
res, venite occidamus eū, & nostra erit hæreditas. Et appre-
hēdentes eum occiderunt, & eiecerunt extra vineam. Quid
ergo faciet dominus vineæ? Veniet & perdet colonos, & da-
bit vineam alijs. Nec scripturam hanc legistis? lapidem quem
reprobauerunt ædificātes, hic factus est in caput anguli. A do-
mino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Et que-
rebant eum tenere, & timuerunt turbam: cognouerūt enim,
quoniam ad eos parabolā hanc dixerit. Et relicto illo abierūt.

*Non solū Esa. vineā dñi sabbaoth, domū Israël esse cōmemorat,
sed etiā sacer euangelista clarissimis hoc verbis asseuerat, dicens:
Cognouerunt enim quoniā ad eos parabolā hanc dixerit: De
ipsis igitur sacerdotibus, scribis & senioribus, parabola est. Tres
ad vineæ percipiendos fructus seruos misisse vineæ dñm, dicit dñs:
resum primū agricolæ vacuū dimiserunt, hunc intelligere possu-
mus hominis rationē, ratio quippe semper deprecatur ad optima,
& quod bonū est ostendit, bonisque delectatur, hanc cæciderunt
& vacuā dimiserunt Iudæi, non obtemperantes ei, sed vacuā re-
mittētes, dñm quod iniustū erat et iniquū pariter fecerūt sacerdotū
princi-*

principes, pharisæi, scribæ & seniores, qui præcipui erant Iu-
 daeorum, & qui vineæ vberiores tenebatur domino fructus red-
 dere, & ad eos reddendos populum cogere. Secundus seruus lex
 est, quam noluerunt audire, quamq; suis prauis moribus & exē-
 plis in capite vulnerauerunt, Deum non diligentes nec proximū,
 quæ præcepta caput legis sunt, iuxta illud psal. In capite libri scri-
 ptum est de me, vt faciam voluntatem tuam, Deus meus volui,
 & legem tuam in medio cordis mei. contumelijs pariter legē asse-
 cerunt, illam omni die transgredientes, & contra eius statuta fas-
 cientes: quin etiam quod peius est, alias traditiones aduersus legē
 statuentes, quēadmodum & dominus illos supra cap. 7. redarguit,
 dicens: Bene vos irritum fecistis mandatum Dei, propter tradi-
 tiones vestras. Tertium seruum misit ad illos dominus, & illum
 occiderunt, & plures alios: isti sunt sancti propheta domini, quos
 quidem, quoniam expressissimè eorum vitia redarguebant, quin
 etiam de aduentu Messia, tempus, vitam, doctrinam, signa
 ostendebant, nunc illis non credentes occiderunt, bis scilicet, pri-
 mò illorum plurimos morte afficientes, vt Esa. & alios, de quibus
 dominus: Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes, &
 ex eis flagellabitis & occidetis, & crucifigetis in synagogis ves-
 tris, vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est
 super terram à sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem Zaa-
 charia filij Barachia, quem occidistis inter templum & altare:
 Hierusalem Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos
 qui ad te missi sunt. Secundò verò occiderunt, eorum doctrinam
 à se repellentes. Itaque doctrinam occiderunt & corpora: Et
 nota quòd primus seruus tantum dicitur cæsus non occisus, quo-
 niam iniqui & si agere contra rationem possunt, illam tamen
 occidere nequeunt, semper enim verò ipsa semel, rursus, &
 semper redarguit iniquitatem, & iniquorum conscientias pun-
 git. Secundus in capite tantum vulneratus est non occisus, quo-
 niam lex & si lacerata per ipsos, non tamen occisa fuit, quia
 semper

Psal. 39.

Matth.
23.

semper implere illā tenebantur, quousq; venit dominus, & lex euangelica sufficienter fuit promulgata. Ceterum lex decalogi ab illis non potuit occidi, quoniam à naturali lege deriuatur, quē ad modum dixit dominus Matth. 7. Omnia quaecunq; vultis vt faciant vobis homines, hæc & vos facite illis: hæc est enim lex & prophetæ: tertius verò dicitur occisus, quoniam re vera prophetas occiderunt plurimos, & ultimo eorum prophetias in se ipsis occiderunt, quoniam illis de aduentu domini prophetantibus tempus, vitam, doctrinam, signa, omnino non crediderunt. Postremo verò missō filio charissimo dixerunt: Hic est hæres, venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas: & extra vineam eiecerunt, tradentes præfidi Romanorum, qui eorum falsis accusationibus volens annuere, eum extra ciuitatem in Caluarinam te crucifixit. An cognouerint Iudæi dominū esse filium Dei, & Messiam, quoniam hic dicit Euangelista coloni dixerūt, hic est hæres, satis disputauimus in nostro supra Matth. cōmentario cap. 21. Nunc autē vnica sententia dicimus Iudæos istos, videlicet principes sacerdotum, pharisæos, scribas, & seniores in hac fuisse de Christo sententia, videlicet, quod si aliquis vsq; in illam diē hæres suspicari potuisset, nullū vnquā aliū, isto excepto fuisse. Iste dicebant videtur hæres, & hoc est quod dicit dñs, hic est hæres, hic nobis hæres videtur: Ceterū occidamus eū, & nostra erit hæreditas: Si filius Dei est, dicebant dño in cruce pendenti, descēdat nūc de cruce, & credimus ei: liberet eū nūc si vult, dixit enim quia filius Dei sum. Et ad Pilatum dixerunt: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Itaque non fidem habuerunt verā, quoniā obcæcauit eos malitia eorum, nolentes attendere tempus, doctrinā, vitam, & miracula à prophetis de aduentu Christi prophetata: habuerunt tamen quandā opinionem, qua illis videbatur hæres, quam vitijs & cupiditate & malitia, ne in fidem cresceret firmam extinguebant. propterea monebat apostolus Paulus suos Thessalonicenses, dicens:

Spi

1. Theff.
5.1. Corin.
2.

Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere. haec ita dicta sunt, ut has duas conciliemus in unum sententias, domini videlicet in presenti dicentis, colonos dixisse, hic est haeres, occidamus eum, & nostra erit haereditas. & beati apostoli Pauli veri Evangelij interpretis, ad Corinth. dicentis (cū de sapientia Dei loqueretur in aduentu Christi) quam nemo principum huius seculi cognouit: si enim cognouissent, nunquam dominum gloriae crucis fixissent. Cui cum patre & spiritu sancto, est honor, gloria & imperium in aeternum. Amen.

TRACTATUS. II.

In cap. XII. beati Marci.

Psal. 117.

Dan. 2.

REstant ultima de vinea verba domini exponenda, cum ait interrogatiue, huic scribarum & summorum sacerdotum, & seniorum miserae turbae: Quid ergo faciet dominus vineae? ac si diceret: quid vobis videtur huiusmodi colonis facturum vineae dominus, vno seruo caeso, altero in capite vulnerato, altero occiso, & postremo charissimo occiso filio. Veniet, & perdet colonos, & dabit vineam alijs. Iuste utique perditum sunt coloni Iudaei, & vinea locata est gentibus: Quod autem ipse sit vinea, dominus ipse eiusdem vineae haeres, ipse iudex iustus, ipse potens Deus, impios dispergens & puniens, ex psal. petit centesimo decimo septimo, dicens: Nec scripturam hanc legistis? lapidem quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud & est mirabile in oculis nostris. Lapis iste est de quo Daniel dixit, vidisse se lapidem de monte sine manibus praecisum, & crescere in montem magnum, & replere vniuersam terram, Christum dominum ostendens a longe, de virgine nasciturum sine virili consortio: hic reprobatus a Iudaeorum populo, factus est in caput anguli, vtrumque connectens in se parietem, & gentium populos, & qui crediderunt ex Iudaeis, ut pacem daret secundum

Esa.

Esa. vaticinium: his qui longè, & pacem his qui prope. A domi-
 no factum est istud: nec enim uerò humanæ erat potentiæ mortuos
 suscitare: omnibus infirmitatibus solo tactu, aliquando solo verbo
 sanitatem præstare: omnia dæmonia solo verbo fugare: tot millia
 hominum quinque semel, septem iterum panibus satiari: duode-
 cim simplicibus hominibus, omnia regna, & iura dæmonum sibi
 vendicare: hæc quidè solus potest facere Deus. Voluit igitur do-
 minus ultimò cõcludere, hic, quem reprobatis est hæres, hic est ve-
 ster Messias, hic verè filius Dei. Sūma igitur iustitia est, huius-
 cemodi colonos à vinea repellere, & illā alijs colonis locare. Tria
 hic primò à nobis veniunt consideranda: primum est, quomodo nō ^{Actuum.}
 est acceptator personarū Deus, sed in omni gente qui timet eum, _{10.}
 & operatur iustitiam acceptus est illi. Iudæi ab Abrahamo descen-
 dentes, Isaac & Iacob, inter quos millia fuere prophetarū &
 iustorum, cæterum quoniam fructū non dederunt, reprobi facti
 sunt, & vinea locata alijs. Quis quæso locus excusationis relin-
 quitur nobis, si non reddiderimus fructum debitum Deo? quomo-
 do poterimus euadere diuinam ultionem, qui sumus ex oleastro,
 secundum apostolum Paulum, inserti in Iudæorum oliua, quan-
 do ipsa naturalis oliua, à qua Christus dominus voluit secundum
 humanam sumptam naturam descendere, confracta est & disper- ^{Ro. 11.}
 sa? Nobis Iudæorum punitio magnum ingerere debet timorem
 & tremorem, ne quando cum iratus fuerit dominus pereamus à
 via iusta. ideo David psal. 2. dicebat: seruite domino in timore,
 & exultate ei cum tremore: Apprehendite disciplinam, ne quan-
 do irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Vnde supra etiam,
 apostolus gentibus dicit: Tu autem fide stas, noli altum sapere sed
 time: si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec
 tibi parcat. Vide ergo bonitatem, & seueritatem Dei: in eos qui-
 dem qui ceciderunt seueritatem, in te autem bonitatem Dei, si
 permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris. Secundum au-
 tem quod considerandū venit est, percussio illa & occisio seruorū,
 O &

& postremò occisio hæredis: in hoc autem duo sunt attendenda, ex parte Dei nihil unquam deesse nobis, eorum quæ sunt necessaria ad salutem, si nos ea non neglexerimus: vide enim quot seruos misit, unum, alterum & tertium, nouissimè autem unicum filium: ex parte profectò colonum summam attende crudelitatem & perfidiam. Caueamus igitur ne nobis aliquid tale contingat, ne scilicet rationis lumen negligamus, sed voluntatem nostram non sensibus sed rationi subdamus, tunc profectò primum seruum cædemus & vacuum dimitemus, & incipiet dominus vineæ nobis irasci: legem verò decalogi obseruare non respuamus: si enim Deum super omnia, & proximum sicut nos diligere neglexerimus, quin etiam delitijs dediti, & proprijs sensibus subditi facti, occidere, fornicari, & falsa apponere fratribus testimonia, rapere & concupiscere cæperimus, in capite sic vulnerato secundo seruo, iam maioris supplicij digni erimus. Quòd si moniti à superioribus vitam emendare inobedientes simus, tertium iam seruum in nobis ipsis occidimus: ille proculdubio mihi mortuus est, cuius monita ac si non esset in mundo contemno: Quòd si filiū hæredem iterum crucifixerimus, secundum beati apostoli Pauli sententiam: *Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes: dum à fide quis exciderit, prout faciunt hæretici, quid dicendum speras, nisi id quod dictum est: Veniet & perdet colonos dominus, & dabit vineam alijs.* Cæterum cum hæc maximè sint à nobis consideranda, ne his Iudæis similes inuenti à vinea pellamur, tertium non minoris indagationis est, eo quod illud caueamus. Tertio igitur consideranda est vita horum Iudæorum, ut possimus conijcere quæ fuerunt eorum peccata, quibus obcæcati sunt, ne viderent lumen, Christum videlicet, plus sole, miraculis, doctrina & innocentia vitæ splendentem: cupiditatem horum arbitror fuisse unum de obcæcantibus hanc gentem peccatrice, hanc proculdubio apostolus ait, esse radicem omnium malorum, quam quidam appetentes errauerunt à fide: non tantum ait apostolus in moribus, sed in fide,

& in